

Βρυξέλλες, 14.4.2021
COM(2021) 170 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**σχετικά με τη στρατηγική της ΕΕ για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος
2021-2025**

{SWD(2021) 74 final}

Εισαγωγή

Το οργανωμένο έγκλημα, λόγω της αδιαφάνειας που χαρακτηρίζει τις δραστηριότητές του, δεν είναι εμφανές στο ευρύ κοινό, πλην όμως αποτελεί σημαντική απειλή για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τους κρατικούς θεσμούς, καθώς και την οικονομία της Ευρώπης στο σύνολό της. Όπως επισημαίνεται στην τελευταία **αξιολόγηση απειλών όσον αφορά το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση** (SOCTA της ΕΕ 2021)¹, ομάδες οργανωμένου εγκλήματος υπάρχουν σε όλα τα κράτη μέλη. Το τοπίο του οργανωμένου εγκλήματος χαρακτηρίζεται από ένα δικτυωμένο περιβάλλον στο οποίο η συνεργασία μεταξύ εγκληματιών είναι ρευστή, συστηματική και καθοδηγείται από τον σκοπό της αποκόμισης κέρδους. Οι ομάδες οργανωμένου εγκλήματος χρησιμοποιούν τα μεγάλα παράνομα κέρδη τους για να διεισδύσουν στη νόμιμη οικονομία και σε δημόσιους θεσμούς, μεταξύ άλλων διά της διαφθοράς, φαλκιδεύοντας το κράτος δικαίου και τα θεμελιώδη δικαιώματα και υπονομεύοντας το δικαίωμα των πολιτών στην ασφάλεια καθώς και την εμπιστοσύνη τους στις δημόσιες αρχές. Τα έσοδα του οργανωμένου εγκλήματος στις εννέα κύριες εγκληματικές αγορές στην Ευρωπαϊκή Ένωση ανήλθαν το 2019 σε 139 δισ. EUR², ήτοι 1 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της Ένωσης. Όπως υπογραμμίζεται στη στρατηγική για την Ένωση Ασφάλειας³, η δράση που αναλαμβάνεται σε επίπεδο ΕΕ για τη στήριξη των κρατών μελών στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος πρέπει να είναι συνεχής και ενισχυμένη.

Η πολυπλοκότητα του επιχειρηματικού μοντέλου των ομάδων οργανωμένου εγκλήματος αναδείχθηκε, ειδικότερα, το 2020 στο πλαίσιο της κοινής έρευνας, η οποία διενεργήθηκε υπό την ηγεσία γαλλικών και ολλανδικών αρχών, με τη στήριξη της Ευρωπόλ και της Eurojust, για την εξάρθρωση του **EncroChat**, δικτύου κρυπτογραφημένης τηλεφωνίας το οποίο χρησιμοποιείται ευρέως από εγκληματικά δίκτυα. Ως αποτέλεσμα της υπόθεσης EncroChat έχουν πραγματοποιηθεί έως τώρα περισσότερες από 1.800 συλλήψεις και έχουν διενεργηθεί περισσότερες από 1.500 νέες έρευνες. Επιπλέον, η υπόθεση ανέδειξε την έκταση της διεθνικής και διαδικτυακής δράσης των ομάδων οργανωμένου εγκλήματος σε όλες τις εγκληματικές αγορές σε δικτυωμένο περιβάλλον, με τη χρήση ολοένα και πιο εξελιγμένων μεθόδων λειτουργίας και νέων τεχνολογιών. Τον Μάρτιο του 2021 μια άλλη κοινή επιχείρηση, η οποία διεξήχθη μετά την αποκρυπτογράφηση του Sky ECC,

¹ Ευρωπόλ, 2021, Αξιολόγηση απειλών όσον αφορά το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (SOCTA της ΕΕ), 12 Απριλίου 2021, <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment>. Η SOCTA της ΕΕ είναι συνολική ανάλυση της απειλής που συνιστά το οργανωμένο έγκλημα στην οποία προσδιορίζονται τομείς εγκληματικότητας υψηλής προτεραιότητας· εκπονείται κάθε τέσσερα έτη από την Ευρωπόλ βάσει στοιχείων που παρέχουν τα κράτη μέλη.

² Παράνομα ναρκωτικά, εμπορία ανθρώπων, παράνομη διακίνηση μεταναστών, απάτη (ενδοκοινοτική απάτη αφανούς εμπόρου, προσβολή δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, απάτη στον τομέα των τροφίμων), περιβαλλοντικό έγκλημα (παράνομα απόβλητα και παράνομη εμπορία άγριων ειδών), παράνομα πυροβόλα όπλα, παράνομα προϊόντα καπνού, δραστηριότητες κυβερνοεγκλήματος, οργανωμένο έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας – Μελέτη σχετικά με τη χαρτογράφηση του κινδύνου διείσδυσης του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος σε νόμιμες επιχειρηματικές δραστηριότητες, Μάρτιος 2021, DR0221244ENN, <https://data.europa.eu/doi/10.2837/64101>.

³ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την στρατηγική της ΕΕ για την Ένωση Ασφάλειας [COM(2020) 605 final της 24.7.2020].

κρυπτογραφημένου δικτύου στο οποίο είχαν μεταφερθεί πολλοί πρώην χρήστες του EncroChat, είχε ως αποτέλεσμα την πρόληψη 70 και πλέον βίαιων περιστατικών, την κατάσχεση 28 και πλέον τόνων ναρκωτικών ουσιών και τη σύλληψη 80 και πλέον υπόπτων που εμπλέκονταν σε οργανωμένο έγκλημα και παράνομη εμπορία και διακίνηση ναρκωτικών στο Βέλγιο και στις Κάτω Χώρες. Έχουν κινηθεί περισσότερες από 400 νέες έρευνες κατά ομάδων οργανωμένου εγκλήματος υψηλού κινδύνου.

Η χρήση βίας από τους εγκληματίες που εμπλέκονται στο οργανωμένο έγκλημα αυξάνεται στην ΕΕ, όπως και η απειλή βίαιων συμβάντων λόγω της συχνής χρήσης πυροβόλων όπλων ή εκρηκτικών σε δημόσιους χώρους⁴. Η ευελιξία με την οποία οι ομάδες οργανωμένου εγκλήματος προσαρμόζονται και αξιοποιούν τις αλλαγές στο περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιούνται επιβεβαιώθηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Εγκληματικές ομάδες εκμεταλλεύονται την πανδημία για να επεκτείνουν τις εγκληματικές δραστηριότητες στο διαδίκτυο⁵ και να επιδοθούν σε απάτη, μεταξύ άλλων σε σχέση με ιατρικά προϊόντα παραποίησης / απομίμησης. Η διαρκής υψηλή ζήτηση για εμβόλια Covid-19 καθιστά ελκυστική για τους εγκληματίες την παραγωγή και προμήθεια ψευδεπίγραφων εμβολίων ή την επινόηση μηχανισμών εξαπάτησης με στόχο μεμονωμένα άτομα ή δημόσιες αρχές. Οι κυβερνήσεις της ΕΕ έχουν μέχρι στιγμής εντοπίσει απόπειρες απάτης και ψεύτικες προσφορές από απατεώνες που επιχειρούν να πουλήσουν πάνω από 1,1 δισεκατομμύρια δόσεις εμβολίων σε συνολική τιμή άνω των 15,4 δισεκατομμυρίων ευρώ⁶. Η οφειλόμενη στην πανδημία οικονομική κρίση αυξάνει τους κινδύνους δραστηριοτήτων οργανωμένου εγκλήματος και περαιτέρω διεξόδους τους στην κοινωνία και την οικονομία.

Οι διασυνοριακές απειλές και οι εξελισσόμενες μέθοδοι λειτουργίας των ομάδων οργανωμένου εγκλήματος που δραστηριοποιούνται εντός και εκτός διαδικτύου επιβάλλουν συντονισμένη, καλύτερα στοχευμένη και προσαρμοσμένη απόκριση. Παρότι η επιτόπια δράση των εθνικών αρχών αποτελεί την πρώτη γραμμή για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, η δράση σε επίπεδο Ένωσης και οι παγκόσμιες συμπράξεις είναι καθοριστικής σημασίας προκειμένου να διασφαλιστούν αποτελεσματική συνεργασία καθώς και ανταλλαγή πληροφοριών και γνώσεων μεταξύ εθνικών αρχών, με τη στήριξη ενός κοινού πλαισίου ποινικού δικαίου και αποτελεσματικών οικονομικών μέσων. Επιπλέον, το οργανωμένο έγκλημα αναδεικνύει τον σύνδεσμο μεταξύ εσωτερικής και εξωτερικής ασφάλειας. Για την αντιμετώπιση της διεθνικής αυτής πρόκλησης απαιτείται διεθνής εμπλοκή στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένων περαιτέρω

⁴ Ευρωπόλ, Έκθεση του 2021 σχετικά με την αξιολόγηση απειλών όσον αφορά το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην ΕΕ (SOCTA της ΕΕ), 12 Απριλίου 2021, <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment>.

⁵ Στο πλαίσιο διεθνούς επιχείρησης η οποία διεξήχθη, με τη στήριξη της Ευρωπόλ και της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF), από τον Μάρτιο έως τον Δεκέμβριο του 2020, οι αρχές επιβολής του νόμου 19 κρατών μελών και οκτώ τρίτων χωρών κατάσχεσαν σχεδόν 33 εκατομμύρια ιατροτεχνολογικών προϊόντων παραποίησης / απομίμησης, περιλαμβανομένων μασκών, συνόλων έτοιμων αντιδραστηρίων και διαγνωστικών προϊόντων, 8 τόνους πρώτων υλών και 70 000 λίτρα προϊόντων απολύμανσης.

⁶ Πληροφορίες που γνωστοποιήθηκαν από κυβερνητικές αρχές στην OLAF. Για να αποτρέψουν τις απόπειρες απάτης, οι αρχές επιβολής του νόμου συνεργάζονται με την Ευρωπόλ και την OLAF.

μέτρων για την ανάπτυξη συμπράξεων και συνεργασίας με άμεσες γειτονικές χώρες και πέραν αυτών.

Τόσο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο⁷ όσο και το Συμβούλιο⁸ έχουν τονίσει ότι το οργανωμένο έγκλημα προκαλεί τεράστια ζημιά και έχουν υπογραμμίσει τη σημασία της αποφασιστικής δράσης της ΕΕ για την αντιμετώπιση όλων των μορφών οργανωμένης εγκληματικής δραστηριότητας.

Στην παρούσα στρατηγική αξιοποιούνται παλαιότερα επιτεύγματα, προσδιορίζονται άξονες προτεραιότητας εργασιών για την καλύτερη προστασία των πολιτών και της οικονομίας κατά των ομάδων οργανωμένου εγκλήματος και προτείνονται συγκεκριμένες μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες δράσεις, οι οποίες θα αναπτυχθούν με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Πρόκειται για την πρώτη ειδική στρατηγική για το οργανωμένο έγκλημα από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας⁹.

1. Προώθηση της συνεργασίας των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών

Το οργανωμένο έγκλημα αποτελεί σήμερα διεθνή επιχείρηση. Το 65 % των εγκληματικών ομάδων που δραστηριοποιούνται στα κράτη μέλη της ΕΕ απαρτίζονται από μέλη με διάφορες ιθαγένειες¹⁰. Οι οδοί μέσω των οποίων μεταφέρονται ναρκωτικά, πυροβόλα όπλα ή προϊόντα παραποίησης / απομίμησης εκτείνονται σε όλες τις ηπείρους μέσω παγκόσμιας αλυσίδας εφοδιασμού. Κινητές ομάδες οργανωμένου εγκλήματος οι οποίες δραστηριοποιούνται στο οργανωμένο έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας κινούνται ταχέως μεταξύ περισσότερων δικαιοδοσιών για να διαπράξουν τα εγκλήματά τους. Μέσω της δραστηριοποίησης σε διαφορετικές δικαιοδοσίες, οι εγκληματικές ομάδες αποφεύγουν τον εντοπισμό και εκμεταλλεύονται τις διαφορές στις ισχύουσες εθνικές νομοθεσίες.

1.1. Ομαλή ανταλλαγή πληροφοριών και έγκαιρη πρόσβαση σε πληροφορίες

⁷ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0378_EL.pdf. Τον Οκτώβριο του 2016 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε επίσης έκθεση η οποία επικεντρώνεται ειδικά στην καταπολέμηση της διαφθοράς, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2016-0284_EL.pdf.

⁸ Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την εσωτερική ασφάλεια και την ευρωπαϊκή αστυνομική σύμπραξη, 13083/1/20 REV 1, 24 Νοεμβρίου 2020.

⁹ Το οργανωμένο έγκλημα είναι προτεραιότητα της ΕΕ από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, όπως προκύπτει από το πρόγραμμα του Τάμπερε, το οποίο έθεσε τους πρώτους πολυετείς στρατηγικούς στόχους της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, και τα επακόλουθα πολυετή προγράμματα στον τομέα της δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων, όπως το πρόγραμμα της Χάγης του 2004, το πρόγραμμα της Στοκχόλμης του 2009, το Θεματολόγιο για την Ασφάλεια της ΕΕ του 2015 και η πρόσφατα εγκριθείσα στρατηγική της ΕΕ για την Ένωση Ασφάλειας του 2020. Η τελευταία ειδική στρατηγική για το οργανωμένο έγκλημα χρονολογείται από το 2005, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005DC0232&from=EL>.

¹⁰ Ευρωπόλ, Έκθεση του 2021 σχετικά με την αξιολόγηση απειλών όσον αφορά το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην ΕΕ (SOCTA της ΕΕ), 12 Απριλίου 2021, <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment>.

Σε έναν χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, όταν δεν υπάρχουν έλεγχοι στα εσωτερικά σύνορα, μπορεί να διασφαλιστεί υψηλό επίπεδο ασφάλειας μέσω εύρωστης αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών. Η έγκαιρη πρόσβαση σε πληροφορίες, με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ιδίως της προστασίας των δεδομένων, είναι καθοριστικής σημασίας για την καταπολέμηση όλων των μορφών οργανωμένου εγκλήματος. Η Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχει στις αρχές επιβολής του νόμου πρόσβαση σε ευρύ φάσμα εργαλείων για τη διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών η οποία αποδείχθηκε κρίσιμη για την αποκάλυψη εγκληματικών δραστηριοτήτων και δικτύων.

Χάρη στο **Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (SIS)**, οι υπάλληλοι πρώτης γραμμής μπορούν να ανιχνεύουν και να εντοπίζουν πρόσωπα και αντικείμενα που εμπλέκονται στο οργανωμένο έγκλημα και να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα. Οι πληροφορίες που περιέχονται σ' αυτή την κοινή βάση δεδομένων μπορούν να βοηθήσουν τους υπαλλήλους να συλλάβουν ένα πρόσωπο, να κατάσχουν ένα αντικείμενο ή να εξακριβώσουν τις ταξιδιωτικές μετακινήσεις προσώπων που εμπλέκονται σε έρευνα. Μόνο το 2020, πραγματοποιήθηκαν σχεδόν 4 δισεκατομμύρια αναζητήσεις στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν, οι οποίες απέδωσαν περισσότερα από 200 000 θετικά αποτελέσματα. Η επανεξέταση του πλαισίου του SIS το 2018¹¹ ενίσχυσε σημαντικά τις λειτουργικότητες του συστήματος και εισήγαγε ορισμένα νέα εργαλεία τα οποία παρέχουν στις εθνικές αρχές τη δυνατότητα να προβαίνουν σε καταχωρίσεις για πρόσωπα που διατρέχουν κίνδυνο απαγωγής ή κίνδυνο να αποτελέσουν θύματα εμπορίας ανθρώπων ή να ζητούν ελέγχους έρευνας σχετικά με ύποπτα πρόσωπα. Η μεταρρύθμιση παρέχει επίσης στην Ευρωπόλ πρόσβαση στις καταχωρίσεις SIS και στην ανταλλαγή συμπληρωματικών πληροφοριών και καθιστά πιο αποτελεσματική τη χρήση βιομετρικών δεδομένων, μέσω της δυνατότητας χρησιμοποίησης εικόνων προσώπου για σκοπούς ταυτοποίησης και της συμπερίληψης προφίλ DNA για τη διευκόλυνση της ταυτοποίησης εξαφανισθέντων προσώπων. Η υλοποίηση των καινοτομιών αυτών προχωρά ταχέως προκειμένου το νέο σύστημα να είναι πλήρως λειτουργικό έως το τέλος του 2021: οι εκτελεστικές πράξεις και η τεχνική τεκμηρίωση έχουν ολοκληρωθεί, οι εργασίες που αφορούν την τεχνική ανάπτυξη του SIS βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο, και έχουν πραγματοποιηθεί τα πρώτα βήματα για την κατάρτιση εγχειριδίου SIS και την ανάπτυξη δραστηριοτήτων κατάρτισης για τους χρήστες του SIS.

Οι δυνατότητες του SIS όσον αφορά την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος θα βελτιωθούν περαιτέρω μέσω του νέου πλαισίου **διαλειτουργικότητας** των συστημάτων

¹¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1860 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2018, σχετικά με τη χρήση του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν για την επιστροφή παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (ΕΕ L 312 της 7.12.2018), κανονισμός (ΕΕ) 2018/1861 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2018, σχετικά με την εγκατάσταση, τη λειτουργία και τη χρήση του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν (SIS) στον τομέα των συνοριακών ελέγχων, την τροποποίηση της σύμβασης εφαρμογής της συμφωνίας Σένγκεν και την τροποποίηση και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1987/2006 (ΕΕ L 312 της 7.12.2018) και κανονισμός (ΕΕ) 2018/1862 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2018, σχετικά με την εγκατάσταση, τη λειτουργία και τη χρήση του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν (SIS) στον τομέα της αστυνομικής συνεργασίας και της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, την τροποποίηση και κατάργηση της απόφασης 2007/533/ΔΕΥ του Συμβουλίου και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1986/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της απόφασης 2010/261/ΕΕ της Επιτροπής (ΕΕ L 312 της 7.12.2018).

πληροφοριών της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων¹². Είναι πολύ σημαντικό να καταβληθεί κάθε προσπάθεια για την επίτευξη πλήρους διαλειτουργικότητας έως το τέλος του 2023. Αυτό θα διευκολύνει την πρόσβαση των αρχών επιβολής του νόμου σε σχετικές πληροφορίες στα κεντρικά συστήματα πληροφοριών της ΕΕ και θα καταστήσει δυνατό τον εντοπισμό πολλαπλών ταυτοτήτων, ο οποίος είναι καθοριστικής σημασίας για την καταπολέμηση της υποκλοπής ταυτότητας που χρησιμοποιούν συχνά οι εγκληματίες προκειμένου να διαπράξουν εγκλήματα ή να φυγοδικήσουν. Στο πλαίσιο της διαλειτουργικότητας, αναπτύσσεται λειτουργικότητα **εντοπισμού πολλαπλών ταυτοτήτων**, η οποία θα συμβάλει, μέσω του ελέγχου των δεδομένων στα συστήματα αυτά, στην αποτελεσματική αντιμετώπιση της δόλιας χρήσης ταυτοτήτων.

Οι αρμόδιοι για τις έρευνες υπάλληλοι οι οποίοι εργάζονται απομονωμένοι σε ένα κράτος μέλος συχνά δεν είναι σε θέση να διαπιστώσουν την ανάμειξη ομάδας οργανωμένου εγκλήματος σε συγκεκριμένο έγκλημα. Το πλαίσιο **Prüm**¹³ του 2008 παρέχει στις αρχές επιβολής του νόμου τη δυνατότητα να διενεργούν, στο πλαίσιο των ερευνών τους, αναζητήσεις DNA και δακτυλικών αποτυπωμάτων στις βάσεις δεδομένων άλλων κρατών μελών σε βάση θετικού / αρνητικού αποτελέσματος μέσω διμερών συνδέσεων, καθώς και αναζητήσεις δεδομένων ταξινόμησης οχημάτων. Παρότι το πλαίσιο Prüm έχει αποδειχθεί καθοριστικό για τη διαλεύκανση πολλών εγκλημάτων στην Ευρώπη, ο αποκεντρωμένος χαρακτήρας του είχε ως αποτέλεσμα τη μη πραγματοποίηση πολλών διμερών συνδέσεων μεταξύ εθνικών βάσεων δεδομένων κρατών μελών λόγω της τεχνικής πολυπλοκότητας και των σημαντικών οικονομικών και ανθρώπινων πόρων που αυτές συνεπάγονταν. Επιπλέον, ενδέχεται να περάσουν εβδομάδες ή ακόμη και μήνες προτού οι αρχές μπορέσουν να ανταλλάξουν τα προσωπικά δεδομένα που βρίσκονται πίσω από ένα θετικό αποτέλεσμα. Για τη βελτίωση της αποδοτικότητας των ποινικών ερευνών και την ενίσχυση της αυτοματοποιημένης ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με εγκληματίες, η Επιτροπή θα προτείνει τον εκσυγχρονισμό του **πλαίσιου Prüm για την αντιμετώπιση των επιχειρησιακών αναγκών** των αρχών επιβολής του νόμου, με σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των απαιτήσεων αναγκαιότητας και αναλογικότητας, καθώς και την ευθυγράμμιση των διατάξεων για την προστασία δεδομένων με την οδηγία για την επιβολή

¹² Το πλαίσιο διαλειτουργικότητας περιλαμβάνει το SIS, το Σύστημα Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις (VIS), το Eurodac, το σύστημα εισόδου / εξόδου (ΣΕΕ), το Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών και Αδειοδότησης Ταξιδιού (ETIAS) και το Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών Ποινικού Μητρώου για υπηκόους τρίτων χωρών (ECRIS-TCN). Κανονισμός (ΕΕ) 2019/817 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2019, για τη θέσπιση πλαισίου διαλειτουργικότητας μεταξύ των συστημάτων πληροφοριών της ΕΕ στον τομέα των συνόρων και θεωρήσεων και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 767/2008, (ΕΕ) 2016/399, (ΕΕ) 2017/2226, (ΕΕ) 2018/1240, (ΕΕ) 2018/1726 και (ΕΕ) 2018/1861 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και των αποφάσεων 2004/512/ΕΚ και 2008/633/ΔΕΥ του Συμβουλίου (ΕΕ L 135 της 22.5.2019) και κανονισμός (ΕΕ) 2019/818 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2019, για τη θέσπιση πλαισίου διαλειτουργικότητας μεταξύ των συστημάτων πληροφοριών της ΕΕ στον τομέα της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας, του ασύλου και της μετανάστευσης και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) 2018/1726, (ΕΕ) 2018/1862 και (ΕΕ) 2019/816 (ΕΕ L 135 της 22.5.2019).

¹³ Απόφαση 2008/615/ΔΕΥ του Συμβουλίου σχετικά με την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος και απόφαση 2008/616/ΔΕΥ του Συμβουλίου για την εφαρμογή της απόφασης 2008/615/ΔΕΥ (ΕΕ L 210 της 6.8.2008).

του νόμου¹⁴. Η Επιτροπή διερευνά τις επιλογές ώστε να διασφαλιστεί η σύνδεση των σχετικών βάσεων δεδομένων μεταξύ όλων των κρατών μελών και να **επιταχυνθεί η ανταλλαγή πληροφοριών** κατόπιν θετικού αποτελέσματος. Η Επιτροπή αξιολογεί επίσης την αναγκαιότητα ανταλλαγής **πρόσθετων κατηγοριών δεδομένων** που αφορούν ποινικές έρευνες, όπως εικόνες προσώπου, άδειες οδήγησης, ποινικά μητρώα και πορίσματα βαλλιστικών ερευνών, βάσει του πλαισίου Prüm, και προσθήκης της Ευρωπόλ ως νέου εταίρου στο πλαίσιο αυτό.

Λαμβανομένης υπόψη της διασυννοριακής και διεθνούς διάστασης του οργανωμένου εγκλήματος, οι **πληροφορίες ταξιδιού** έχουν σημασία για τον εντοπισμό ταξιδιωτών υψηλού κινδύνου, οι οποίοι δεν είναι κατά τα άλλα γνωστοί στις υπηρεσίες επιβολής του νόμου, καθώς και για τη διαπίστωση συνδέσμων μεταξύ μελών εγκληματικών ομάδων. Η επεξεργασία δεδομένων που περιέχονται στις **καταστάσεις ονομάτων επιβατών (PNR)** βοηθά τις αρμόδιες αρχές να εντοπίζουν πρόσωπα που εμπλέκονται σε εγκληματικές δραστηριότητες οργανωμένων ομάδων. Προκειμένου να διασφαλιστεί η πλήρης αξιοποίηση του εργαλείου αυτού, η Επιτροπή θα συνεχίσει να παρακολουθεί την πλήρη και αποτελεσματική εφαρμογή της οδηγίας για τις καταστάσεις ονομάτων επιβατών¹⁵ και να στηρίζει τη συνεργασία και την ανταλλαγή δεδομένων PNR μεταξύ κρατών μελών, ιδίως μέσω της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών, της κατάρτισης και της ανάπτυξης των αναγκαίων ικανοτήτων¹⁶. Οι **εκ των προτέρων πληροφορίες σχετικά με τους επιβάτες (API)**, βιογραφικά στοιχεία επιβατών τα οποία συλλέγουν οι αερομεταφορείς κατά τη διάρκεια του ελέγχου εισιτηρίων, έχουν επίσης μεγάλη αξία¹⁷, μεταξύ άλλων επειδή συμπληρώνουν τα στοιχεία των καταστάσεων ονομάτων επιβατών. Η αναθεώρηση του ισχύοντος νομικού πλαισίου¹⁸ θα επιφέρει διάφορες βελτιώσεις, ειδικότερα όσον αφορά την ακρίβεια και την πληρότητα των δεδομένων. Κυρίως, η Επιτροπή θα αναλύσει τη δυνητική χρήση δεδομένων API για τη συστηματική διερεύνηση δεδομένων της Ευρωπόλ με σκοπό την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και, ενδεχομένως, την επέκταση της

¹⁴ Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της απόφασης-πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου (ΕΕ L 119 της 4.5.2016).

¹⁵ Οδηγία (ΕΕ) 2016/681 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, σχετικά με τη χρήση των δεδομένων που περιέχονται στις καταστάσεις ονομάτων επιβατών (PNR) για την πρόληψη, ανίχνευση, διερεύνηση και δίωξη τρομοκρατικών και σοβαρών εγκλημάτων (ΕΕ L 119 της 4.5.2016).

¹⁶ Όπως αυτές που αναφέρονται στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την επανεξέταση της οδηγίας [SWD(2020) 128 final της 24.7.2020, σ. 7].

¹⁷ Οι επαναλαμβανόμενες εκκλήσεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για αυξημένη χρήση των εκ των προτέρων πληροφοριών σχετικά με τους επιβάτες [βλ. UNSCR 2178(2014), UNSCR 2309(2016), UNSCR 2482 (2019)], καθώς και η δέσμευση των κρατών που συμμετέχουν στον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη να συστήσουν συστήματα εκ των προτέρων πληροφοριών σχετικά με τους επιβάτες επιβεβαιώνουν τη σημασία των δεδομένων αυτών. Επιπλέον, από τον Φεβρουάριο του 2018, η θέσπιση εθνικών συστημάτων εκ των προτέρων πληροφοριών σχετικά με τους επιβάτες αποτελεί πρότυπο του Διεθνούς Οργανισμού Πολιτικής Αεροπορίας και είναι υποχρεωτική για όλα τα συμβαλλόμενα κράτη της Σύμβασης του Σικάγο.

¹⁸ Οδηγία 2004/82/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με την υποχρέωση των μεταφορέων να κοινοποιούν τα στοιχεία των επιβατών, ΕΕ L 261 της 6.8.2004 (στο εξής: «οδηγία για τις εκ των προτέρων πληροφορίες σχετικά με τους επιβάτες» ή «οδηγία API»).

χρήσης τους στις μετακινήσεις εντός του χώρου Σένγκεν και στα μέσα πλωτής μεταφοράς και τα πούλμαν. Προς τούτο, η Επιτροπή θα υποβάλει πρόταση για την αναθεώρηση της οδηγίας για τις εκ των προτέρων πληροφορίες σχετικά με τους επιβάτες κατά το πρώτο εξάμηνο του 2022, βάσει εκτίμησης επιπτώσεων στην οποία θα διερευνηθούν περαιτέρω οι επιλογές αυτές και οι επιπτώσεις τους.

1.2.Πλαίσια προηγμένης συνεργασίας

Σημαντικά μέρη της συνεργασίας των αρχών επιβολής του νόμου σε ολόκληρη την ΕΕ βασίζονται στη σύμβαση εφαρμογής της Συμφωνίας του Σένγκεν του 1990. Τη βασική αυτή πράξη συμπληρώνουν άλλες πράξεις της ΕΕ, όπως η απόφαση-πλαίσιο 2006/960/ΔΕΥ του Συμβουλίου για την απλούστευση της ανταλλαγής πληροφοριών και στοιχείων μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών της ΕΕ, καθώς και τα κεφάλαια 4 και 5 της απόφασης 2008/615/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 23ης Ιουνίου 2008, σχετικά με την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος (Prüm).

Τα κράτη μέλη συμπλήρωσαν το πλαίσιο αυτό με ένα πολύπλοκο σύνολο διμερών και πολυμερών συμφωνιών. Ως εκ τούτου, ο βαθμός συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών διαφέρει, με αποτέλεσμα τη δημιουργία επιχειρησιακών εμποδίων στην αποτελεσματική διασυνοριακή συνεργασία.

Η Επιτροπή θα καταρτίσει νομοθετική πρόταση για έναν **κώδικα αστυνομικής συνεργασίας της ΕΕ**. Η πρόταση αυτή θα αξιοποιήσει τα αποτελέσματα τρέχουσας εξωτερικής μελέτης και θα βασίζεται σε διεξοδική διαδικασία διαβούλευσης, λαμβανομένης υπόψη της αρμοδιότητας των κρατών μελών. Στόχος είναι η ενοποίηση και η ανάπτυξη των διάφορων εργαλείων συνεργασίας των αρχών επιβολής του νόμου, συμπεριλαμβανομένης της σχετικής νομοθεσίας της ΕΕ, των κατευθυντήριων γραμμών του Συμβουλίου και των χρηστών πρακτικών των κρατών μελών από διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες, σε ένα συνεκτικό και σύγχρονο εγχειρίδιο κανόνων, το οποίο θα καλύπτει επίσης ερευνητικά εργαλεία.

Επιπλέον, για την αντιμετώπιση δυνητικών εμποδίων στη διασυνοριακή συνεργασία, ειδικότερα κατά δομών οργανωμένου εγκλήματος, η Επιτροπή ανέθεσε την εκπόνηση εξωτερικής μελέτης με σκοπό να αξιολογηθεί αν η **απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα** του 2008¹⁹ παραμένει κατάλληλη για τον σκοπό για τον οποίο εκδόθηκε.

Η **Ευρωπόλ** διαδραματίζει σημαντικό ρόλο ως **κεντρικός κόμβος εγκληματολογικών πληροφοριών της ΕΕ**, μέσω της στήριξης της αστυνομικής συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών και της εκπόνησης, κάθε τέσσερα έτη, της έκθεσης σχετικά με την **αξιολόγηση απειλών όσον αφορά το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση**

¹⁹ Απόφαση-πλαίσιο 2008/841/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 2008, για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος (ΕΕ L 300 της 11.11.2008).

(SOCTA της ΕΕ)²⁰. Τον Δεκέμβριο του 2020, προκειμένου να αντιμετωπιστούν επείγουσες επιχειρησιακές ανάγκες, όπως η συνεργασία με ιδιωτικούς φορείς ή η επεξεργασία μεγάλων συνόλων δεδομένων, η Επιτροπή πρότεινε να ενισχυθεί η εντολή της Ευρωπόλ²¹. Οι νέες αρμοδιότητες και τα νέα εργαλεία που προβλέπονται στην πρόταση θα παράσχουν στην Ευρωπόλ τη δυνατότητα να αναβαθμίσει τη στήριξή της στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Τόσο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όσο και το Συμβούλιο επεξεργάζονται τις εντολές τους για τις επικείμενες διοργανικές διαπραγματεύσεις οι οποίες αναμένεται να ξεκινήσουν αργότερα φέτος. Η Επιτροπή θα διευκολύνει τις διαπραγματεύσεις και προσβλέπει στην ταχεία επίτευξη συμφωνίας από τους συννομοθέτες έως το τέλος του 2021.

Ένα από τα βασικά εργαλεία για την υλοποίηση της παρούσας στρατηγικής και την αναβάθμιση των προσπαθειών καταπολέμησης των δομών οργανωμένου εγκλήματος μέσω συντονισμένων επιχειρήσεων είναι η **Ευρωπαϊκή Πολυκλαδική Πλατφόρμα κατά των Εγκληματικών Απειλών (EMPACT)**. Από το 2010 η EMPACT παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να εντοπίζουν τις εγκληματικές απειλές με προτεραιότητα για την ΕΕ, για τις οποίες απαιτείται συλλογική δράση²², καθώς και να αντιμετωπίζουν τις απειλές αυτές μέσω διαρθρωμένης συνεργασίας σε επίπεδο ΕΕ μεταξύ αρχών επιβολής του νόμου, τελωνειακών αρχών, φορολογικών αρχών, δικαστικών, ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων και οργανισμών και, όπου συντρέχει περίπτωση, τρίτων χωρών, διεθνών οργανισμών και του ιδιωτικού τομέα²³.

Μέσω της EMPACT, τα κράτη μέλη και οι εταίροι τους πραγματοποιούν περισσότερες από **200 κοινές επιχειρησιακές δράσεις ετησίως**, με στόχο την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, για παράδειγμα μέσω της διαμόρφωσης εικόνας βάσει πληροφοριών για τις εγκληματικές δραστηριότητες βάσει των προτεραιοτήτων της ΕΕ όσον αφορά το έγκλημα,

²⁰ Η Ευρωπόλ εκπονεί την έκθεση SOCTA της ΕΕ κάθε τέσσερα έτη, βάσει εκτενών πληροφοριών που παρέχουν τα κράτη μέλη και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη. Στην έκθεση προσδιορίζονται βασικές απειλές όσον αφορά το έγκλημα στην ΕΕ και προτείνονται προτεραιότητες της ΕΕ όσον αφορά το έγκλημα για την επόμενη τετραετία. Η έκθεση SOCTA της ΕΕ είναι το πρώτο στάδιο κάθε κύκλου EMPACT και αποτελεί τη βάση για την έγκριση εκ μέρους του Συμβουλίου των προτεραιοτήτων όσον αφορά το έγκλημα στις οποίες θα επικεντρωθεί η ΕΕ κατά την επόμενη τετραετία.

²¹ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2016/794 όσον αφορά τη συνεργασία της Ευρωπόλ με ιδιωτικούς φορείς, την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την Ευρωπόλ προς υποστήριξη ποινικών ερευνών και τον ρόλο της Ευρωπόλ στην έρευνα και την καινοτομία [COM(2020) 796 final] και πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1862 σχετικά με την εγκατάσταση, τη λειτουργία και τη χρήση του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν (SIS) στον τομέα της αστυνομικής συνεργασίας και της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις όσον αφορά την εισαγωγή καταχωρίσεων από την Ευρωπόλ [COM(2020) 791 final της 9.12.2020].

²² Για την περίοδο 2018-2021: κυβερνοέγκλημα, παράνομη εμπορία και διακίνηση ναρκωτικών, διευκόλυνση παράνομης μετανάστευσης, οργανωμένο έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας, εμπορία ανθρώπων (για όλες τις μορφές εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής και της εργασιακής εκμετάλλευσης, καθώς και όλες τις μορφές εμπορίας παιδιών), απάτη που αφορά τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης και ενδοκοινοτική απάτη αφανούς εμπόρου, παράνομη διακίνηση πυροβόλων όπλων, περιβαλλοντικό έγκλημα, χρηματοδότηση της εγκληματικότητας και νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και απάτη σχετικά με έγγραφα.

²³ Ο «κύκλος πολιτικής της ΕΕ για το οργανωμένο και το σοβαρό διεθνές έγκλημα» όριζε το πλαίσιο συνεργασίας για τον καθορισμό κοινών προτεραιοτήτων, η δε «EMPACT» ήταν η επιχειρησιακή πλατφόρμα για τη συνεργασία μεταξύ επαγγελματιών. Πλέον, η ονομασία «EMPACT» καλύπτει αμφότερες τις έννοιες.

της ανάπτυξης των ικανοτήτων των αρχών επιβολής του νόμου για τη στόχευση συγκεκριμένων εγκλημάτων, της ενίσχυσης της συνεργασίας με διεθνείς εταίρους, της υλοποίησης δραστηριοτήτων πρόληψης, κοινών ερευνών κατά φαινομένων συγκεκριμένων εγκλημάτων ή συγκεκριμένων εγκληματικών ομάδων, και της αντιμετώπισης των μεθόδων που χρησιμοποιούν αυτές οι εγκληματικές ομάδες για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τη διάπραξη εγκλημάτων στο διαδίκτυο ή την εξασφάλιση πλαστών εγγράφων. Παρότι επιτυγχάνει ήδη σημαντικά επιχειρησιακά αποτελέσματα, για παράδειγμα όσον αφορά την κατάσχεση ναρκωτικών ή τη σύλληψη εγκληματιών, η EMPACT δεν χρησιμοποιείται επί του παρόντος στο έπακρο των δυνατοτήτων της. Η πολυπλοκότητα της πλατφόρμας, η άγνοια των υπαλλήλων πρώτης γραμμής και η ανεπαρκής χρηματοδότηση δεν διασφαλίζουν πάντοτε το αίσθημα οικειοποίησης και την ενεργητική συμμετοχή των κρατών μελών και των εξωτερικών εταίρων, και παρακωλύουν την ανάπτυξη πιο πολύπλοκων επιχειρήσεων οι οποίες θα μπορούσαν να καταφέρουν ισχυρότερο πλήγμα στις ομάδες οργανωμένου εγκλήματος.

Η Επιτροπή, σε συνεργασία με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη της EMPACT, θα καταβάλει προσπάθειες για τη λήψη ορισμένων μέτρων, τα οποία περιγράφονται αναλυτικά στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την παρούσα στρατηγική, με σκοπό τη χρήση της EMPACT στο έπακρο των δυνατοτήτων της και τη μετατροπή της σε πραγματικό εμβληματικό εργαλείο της ΕΕ για την **επιχειρησιακή συνεργασία πολλαπλών κλάδων και οργανισμών** για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος σε επίπεδο ΕΕ.

Η Επιτροπή θα εξετάσει επίσης τη σκοπιμότητα ένταξης του μηχανισμού EMPACT στη νομοθεσία της ΕΕ. Με τον τρόπο αυτό η EMPACT θα παγιωθεί ως βασικό ενωσιακό μέσο για την επιχειρησιακή συνεργασία των κρατών μελών και των οργανισμών της ΕΕ με σκοπό την καταπολέμηση του οργανωμένου και του σοβαρού διεθνούς εγκλήματος. Η EMPACT θα καταστεί το μόνιμο μέσο διαρθρωτικής συνεργασίας των ευρωπαϊκών και των εθνικών στρατηγικών και δράσεων για την καταπολέμηση του εγκλήματος, με εναρμονισμένη μεθοδολογία και προσέγγιση, ως νόμιμη βάση για ad hoc κοινές συμπράξεις βάσει επιχειρησιακών αναγκών. Η Επιτροπή θα επιδιώξει επίσης να ενισχύσει σημαντικά τη χρηματοδότηση της EMPACT, ώστε να μπορεί να αναλαμβάνει πιο πολύπλοκες επιχειρήσεις. Η Επιτροπή, μαζί με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, θα διερευνήσει επίσης τη δυνατότητα εξορθολογισμού της τρέχουσας EMPACT βάσει τεσσάρων εκσυγχρονισμένων και επικαιροποιημένων πυλώνων²⁴, τους οποίους θα συμπληρώνουν κατευθυντήριες αρχές για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος. Περαιτέρω, η Επιτροπή θα επιδιώξει να αυξήσει τον ρόλο των ευρωπαϊκών δικτύων και ομάδων εμπειρογνομόνων στη στήριξη των δράσεων της EMPACT. Τέλος, η Επιτροπή, μαζί με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης, θα προωθήσει την αυξημένη σύνδεση τρίτων χωρών σε δραστηριότητες της EMPACT καθώς και την ανάπτυξη της μεθοδολογίας της EMPACT εκτός της ΕΕ, προσαρμοσμένης στις επιχειρησιακές ανάγκες.

²⁴ Ανανεωμένη ακολουθία τεσσάρων πυλώνων: 1/ παρατήρηση, εντοπισμός και καθοδήγηση. 2/ από κοινού λήψη αποφάσεων και προγραμματισμός. 3/ καταπολέμηση, πρόληψη και παρεμπόδιση. 4/ διατήρηση, μάθηση και επανάληψη.

Οι αρχές επιβολής του νόμου και οι δικαστικές αρχές πρέπει να συνεργάζονται προκειμένου να οδηγήσουν τους εγκληματίες ενώπιον της δικαιοσύνης: η αποτελεσματική απόκριση στο οργανωμένο έγκλημα απαιτεί περαιτέρω μέτρα για την περαιτέρω ενίσχυση της δικαστικής συνεργασίας. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στις συστάσεις του²⁵, και το Συμβούλιο, στα συμπεράσματά του²⁶, ζητούν να βελτιωθεί η πρακτική λειτουργία του **ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης**²⁷. Επομένως, η Επιτροπή επιβάλλει την ορθή εφαρμογή, μετά την έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης²⁸, και θα παράσχει καθοδήγηση σε επικαιροποιημένο εγχειρίδιο.

Επιπλέον, για την αποφυγή παράλληλων ερευνών σχετικά με εγκληματίες που δραστηριοποιούνται σε περισσότερες δικαιοδοσίες, ενδέχεται να απαιτηθούν κοινοί κανόνες βάσει των οποίων τα κράτη μέλη θα μπορούν να μεταφέρουν ποινικές διαδικασίες σε άλλο κράτος μέλος, για παράδειγμα στο κράτος μέλος ιθαγένειας του υπόπτου, λαμβανομένης υπόψη της απόφασης-πλαίσιο για την πρόληψη συγκρούσεων δικαιοδοσίας²⁹. Η Επιτροπή εξετάζει επί του παρόντος περαιτέρω το εν λόγω ζήτημα προκειμένου να διερευνήσει την ανάγκη ανάληψης δράσης από την ΕΕ σε αυτόν τον τομέα. Η Επιτροπή εξετάζει επίσης προβλήματα που προκύπτουν όσον αφορά τη συλλογή, διαβίβαση και χρήση αποδεικτικών στοιχείων σε διασυνοριακές διαδικασίες και πιθανούς τρόπους για την επίλυσή τους³⁰.

Η κοινοποίηση και η κοινοχρησία πληροφοριών στο πλαίσιο κοινών ομάδων έρευνας είναι θεμελιώδους σημασίας και, επομένως, η Επιτροπή θα καταβάλει προσπάθειες για τη δημιουργία πλατφόρμας συνεργασίας των κοινών ομάδων έρευνας και για την αναβάθμιση της συνεργασίας της Eurojust με τρίτες χώρες. Επιπλέον, όπως επισήμανε στην ανακοίνωση για την ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης στην ΕΕ³¹, η Επιτροπή θα υποβάλει, έως το τέλος του 2021, πρόταση με σκοπό να καταστεί δυνατή η ασφαλής ηλεκτρονική επικοινωνία και ανταλλαγή πληροφοριών και εγγράφων μεταξύ δικαστηρίων, εθνικών αρχών και, όπου συντρέχει περίπτωση, οργανισμών στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων. Η Επιτροπή θα στηρίξει επίσης τον εκσυγχρονισμό του συστήματος διαχείρισης υποθέσεων της Eurojust, ώστε να τη βοηθήσει να παράσχει στοιχεία ανατροφοδότησης στις εθνικές αρχές και να αναπτύξει δικαστικούς δεσμούς μεταξύ ερευνών που βρίσκονται σε εξέλιξη. Με τον τρόπο αυτό η Eurojust θα είναι σε θέση να συνεργάζεται αποδοτικά με τους εταίρους της, ιδίως δε με την Ευρωπόλ και την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, συμβάλλοντας στον συντονισμό των ερευνών σε εθνικό επίπεδο και στην αποφυγή παράλληλων ερευνών με σκοπό τη διασφάλιση αποτελεσματικών διώξεων.

²⁵ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0006_EL.html.

²⁶ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13214-2020-INIT/el/pdf>.

²⁷ Πρβλ. Εγχειρίδιο για τον τρόπο έκδοσης και εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης (EE C 335 της 6.10.2017): [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC1006\(02\)&from=DA](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC1006(02)&from=DA).

²⁸ Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της απόφασης-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών [COM(2020) 270 final της 2.7.2020].

²⁹ Απόφαση-πλαίσιο 2009/948/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, για την πρόληψη και τον διακανονισμό συγκρούσεων δικαιοδοσίας σε ποινικές υποθέσεις (EE L 328 της 15.12.2009).

³⁰ Τον Μάρτιο του 2020 ξεκίνησε μελέτη σχετικά με τη «διασυνοριακή χρήση αποδεικτικών στοιχείων».

³¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Η ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Μια εργαλειοθήκη ευκαιριών» [COM(2020) 710 final της 2.12.2020].

1.3. Διεθνής συνεργασία

Η συνεργασία των αρχών επιβολής του νόμου πέραν της Ένωσης είναι αναγκαία για την παρεμπόδιση των παγκόσμιων εγκληματικών δικτύων και οδών μεταφοράς. Είναι απαραίτητο να αναβαθμιστεί η διεθνής συνεργασία, μεταξύ άλλων μέσω των δραστηριοτήτων των σχετικών οργανισμών στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, ειδικότερα σε σχέση με τις χώρες που καλύπτονται από την Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας και τη διαδικασία διεύρυνσης.

Υπάρχει επείγουσα ανάγκη περαιτέρω ανάπτυξης πληροφοριών στην Ευρώπη σχετικά με το σοβαρό και το οργανωμένο έγκλημα καθώς και βελτίωσης των δράσεων ανταλλαγής πληροφοριών και έρευνας με τρίτες χώρες και περιοχές που συνιστούν σημαντικά κέντρα για το έγκλημα υψηλού κινδύνου που επηρεάζει τα κράτη μέλη της ΕΕ, μεταξύ άλλων μέσω διμερών αξιωματικών-συνδέσμων των κρατών μελών αποσπασμένων στις κρίσιμες αυτές περιοχές. Η Επιτροπή έχει λάβει οδηγίες για τη διαπραγμάτευση διεθνών συμφωνιών με τρίτες χώρες με αντικείμενο την ανταλλαγή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με την Ευρώπη³² και την επίτευξη δικαστικής συνεργασίας με τη Eurojust³³, και θα καταβάλει προσπάθειες για την επίτευξη προόδου στις δύσκολες αυτές διαπραγματεύσεις.

Επιπλέον, προγράμματα και έργα διεθνούς συνεργασίας της ΕΕ έχουν σημασία για τη δημιουργία διηπειρωτικών δικτύων επιβολής του νόμου και ποινικής δικαιοσύνης. Η στήριξη της Επιτροπής στα δίκτυα αυτά και τις κοινές επιχειρήσεις θα συνεχίσει να αυξάνεται.

Η προσέγγιση της ΕΕ όσον αφορά την εξωτερική ασφάλεια στο πλαίσιο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας και της κοινής πολιτικής ασφαλείας και άμυνας εξακολουθεί να αποτελεί ουσιώδη συνιστώσα των προσπαθειών της ΕΕ για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος με στόχο την ενίσχυση της σταθερότητας και την προστασία των ευρωπαϊκών συμφερόντων ασφαλείας. Ο Υπάτος Εκπρόσωπος / Αντιπρόεδρος, με τη στήριξη της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης, θα συνεχίσει να διαδραματίζει καίριο ρόλο στην ενίσχυση της στρατηγικής και επιχειρησιακής συνεργασίας με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς, μέσω της πλήρους αξιοποίησης των εξωτερικών εργαλείων της, όπως οι διάλογοι υψηλού επιπέδου, το δίκτυο εμπειρογνομόνων σε θέματα καταπολέμησης της τρομοκρατίας / ασφαλείας στις αντιπροσωπείες της ΕΕ και, κατά περίπτωση, οι αποστολές και οι επιχειρήσεις κοινής πολιτικής ασφαλείας και άμυνας. Επιπλέον, η Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης θα συνεχίσουν να δίνουν προτεραιότητα σε έργα ανάπτυξης ικανοτήτων σε τρίτες χώρες και ειδικότερα στις χώρες που καλύπτονται από την Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας και τη διαδικασία διεύρυνσης, τόσο για τη στήριξη της επιχειρησιακής συνεργασίας με τα κράτη μέλη και τους οργανισμούς της ΕΕ όσο και για την παροχή στους εταίρους των εργαλείων με τα οποία θα μπορέσουν να εξαρθρώσουν πολύπλοκες εγκληματικές δομές που επηρεάζουν δυνητικά την ΕΕ.

³² Αίγυπτος, Αλγερία, Ιορδανία, Ισραήλ, Λίβανος, Μαρόκο, Νέα Ζηλανδία, Τουρκία και Τυνησία.

³³ Αίγυπτος, Αλγερία, Αργεντινή, Αρμενία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Βραζιλία, Ιορδανία, Ισραήλ, Κολομβία, Λίβανος, Μαρόκο, Τουρκία και Τυνησία.

Η **Ιντερπόλ** είναι επίσης βασικός παράγοντας όσον αφορά τη διεθνή συνεργασία κατά του οργανωμένου εγκλήματος. Οι 18 βάσεις δεδομένων της Ιντερπόλ περιέχουν περισσότερα από 100 εκατομμύρια αρχεία επιβολής του νόμου, μεταξύ άλλων σχετικά με καταζητούμενους εγκληματίες, ύποπτους τρομοκράτες, δακτυλικά αποτυπώματα, κλαπέντα οχήματα, κλαπέντα και απολεσθέντα ταξιδιωτικά έγγραφα, όπλα και πυροβόλα όπλα. Αυτές οι βάσεις δεδομένων παρέχουν στις αρχές επιβολής του νόμου και στις δικαστικές αρχές τη δυνατότητα να εντοπίζουν συνδέσμους και, επομένως, διευκολύνουν τις έρευνες κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος. Ταυτόχρονα με την παρούσα στρατηγική η Επιτροπή εκδίδει **σύσταση προς το Συμβούλιο για την έναρξη διαπραγματεύσεων με την Ιντερπόλ** σχετικά με συμφωνία συνεργασίας ΕΕ-Ιντερπόλ με σκοπό τη βελτίωση της συνεργασίας και την αντιμετώπιση επιχειρησιακών αναγκών.

Η βασική διεθνής πράξη η οποία καθιστά δυνατή τη συνεργασία και την αμοιβαία δικαστική συνδρομή σε έρευνες σχετικές με το οργανωμένο έγκλημα είναι η **Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος**, της οποίας συμβαλλόμενα μέρη είναι η ΕΕ και τα κράτη μέλη. Το 2021 η Επιτροπή θα επικαιροποιήσει τη δήλωση αρμοδιοτήτων προκειμένου να την ευθυγραμμίσει με τις αλλαγές στη Συνθήκη της Λισαβόνας³⁴ και να διασφαλίσει ότι η **Ευρωπαϊκή Εισαγγελία** μπορεί να κάνει χρήση των κανόνων της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος σχετικά με τη διεθνή αμοιβαία δικαστική συνδρομή, ώστε να συνεργάζεται με τις αρχές τρίτων χωρών. Επιπλέον, η Επιτροπή θα διερευνήσει τη δυνατότητα να ενημερώνεται η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ως αρμόδια αρχή στο πλαίσιο των υφιστάμενων συμφωνιών συνεργασίας με τρίτες χώρες σε επίπεδο Ένωσης και, όπου απαιτείται, θα εξετάσει το ενδεχόμενο έναρξης διαπραγματεύσεων με επιλεγμένες τρίτες χώρες προτεραιότητας. Όπως επισημαίνεται στη δήλωση του Κιότο που εγκρίθηκε στο 14ο συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών για την πρόληψη του εγκλήματος και την ποινική δικαιοσύνη, η Ένωση και τα κράτη μέλη δεσμεύονται πλήρως να ενισχύσουν το διεθνές πλαίσιο για την προώθηση του κράτους δικαίου, την πρόληψη του εγκλήματος και την ποινική δικαιοσύνη, μεταξύ άλλων μέσω ενεργητικής συμμετοχής στις τρέχουσες διαδικασίες επανεξέτασης της εφαρμογής της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος και της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς.

Βασικές δράσεις:

Η Επιτροπή:

- θα προτείνει την ενίσχυση του πλαισίου **Prüm** (τέταρτο τρίμηνο του 2021)·
- θα προτείνει την κατάρτιση **κώδικα αστυνομικής συνεργασίας** της ΕΕ (τέταρτο τρίμηνο του 2021)·

³⁴ Η έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας την 1η Δεκεμβρίου 2009 και η λήξη της μεταβατικής περιόδου για τις πράξεις του πρώην τρίτου πυλώνα την 1η Δεκεμβρίου 2014 μετέβαλαν τα όρια των εξουσιών της ΕΕ που έχουν σημασία για την εφαρμογή της Σύμβασης αυτής. Η ΕΕ απέκτησε νέες αρμοδιότητες βάσει του τίτλου V της ΣΛΕΕ (άρθρα 82 και 83), άσκησε δε την αρμοδιότητά της νομοθετώντας στους σχετικούς τομείς πολιτικής. Επιπλέον, η διαδικασία επανεξέτασης της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος θα πρέπει να βασίζεται σε επικαιροποιημένη δήλωση αρμοδιοτήτων.

- θα προτείνει την αναθεώρηση της οδηγίας για τις **εκ των προτέρων πληροφορίες για τους επιβάτες** (πρώτο τρίμηνο του 2022)·
- θα εγκαθιδρύσει **πλατφόρμα συνεργασίας** για τις κοινές ομάδες έρευνας (τέταρτο τρίμηνο του 2021)·
- θα συνεργαστεί με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη για τον **εξορθολογισμό, την επέκταση και τον εκσυγχρονισμό** της Ευρωπαϊκής Πολυκλαδικής Πλατφόρμας κατά των Εγκληματικών Απειλών (**EMPACT**) και την καθιέρωσή της ως **εμβληματικού εργαλείου της ΕΕ για την καταπολέμηση του οργανωμένου και του σοβαρού διεθνούς εγκλήματος** μέσω συνόλου δράσεων και νομοθετικής πρότασης (2023)·
- θα **ενισχύσει σημαντικά τη χρηματοδότηση** της EMPACT μέσω του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας για την περίοδο 2021-2027·
- θα ξεκινήσει διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συμφωνιών **συνεργασίας** μεταξύ της **Eurojust** και τρίτων χωρών·
- θα εντείνει τις διαπραγματεύσεις σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ της **Ευρωπόλ** και τρίτων χωρών·
- θα ενισχύσει, από κοινού με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης, τη **διεθνή συνεργασία** με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο καλούνται:

- να προχωρήσουν στις νομοθετικές διαπραγματεύσεις σχετικά με την **αναθεώρηση του κανονισμού Ευρωπόλ**, συμπεριλαμβανομένων των τροποποιήσεων του κανονισμού για το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν, με στόχο την επίτευξη **ταχείας συμφωνίας**.

Το Συμβούλιο καλείται:

- να εκδώσει τη σύσταση για την έναρξη των διαπραγματεύσεων με την **Ιντερπόλ** σχετικά με συμφωνία συνεργασίας ΕΕ-Ιντερπόλ.

2. Αποτελεσματικές έρευνες: Παρεμπόδιση δομών οργανωμένου εγκλήματος και αντιμετώπιση εγκλημάτων υψηλής προτεραιότητας

2.1. Αναβάθμιση των προσπαθειών για την αντιμετώπιση δομών οργανωμένου εγκλήματος

Οι αρχές επιβολής του νόμου δεν θα πρέπει να επικεντρώνουν τις έρευνές τους μόνο στην κατάσχεση παράνομων αντικειμένων ή στη σύλληψη εγκληματιών χαμηλού επιπέδου, αλλά πρέπει να στοχεύουν παράγοντες και δίκτυα που αποτελούν τη ραχοκοκαλιά των εγκληματικών οικοσυστημάτων.

Καθώς οι περισσότερες εγκληματικές οργανώσεις διαρθρώνονται γύρω από μια βασική ομάδα ή με ιεραρχικό τρόπο³⁵, το τοπίο του οργανωμένου εγκλήματος χαρακτηρίζεται από ένα δικτυωμένο περιβάλλον στο οποίο διάφορες ομάδες και διάφορα άτομα συνεργάζονται συστηματικά μέσω «κοινών επιχειρήσεων» στο πλαίσιο εγκληματικών δικτύων με χαλαρή και ρευστή δομή. Εγκληματικές οργανώσεις οι οποίες διευθύνουν τις αλυσίδες εφοδιασμού στις διεθνείς εγκληματικές αγορές συνεργάζονται με μικρότερες ομάδες οι οποίες ειδικεύονται σε ορισμένες δραστηριότητες και με άτομα σε καίριους ρόλους τα οποία παρέχουν υπηρεσίες σε εγκληματίες, όπως απάτη σχετικά με έγγραφα, νομικές συμβουλές, κρυπτογραφημένες επικοινωνίες ή μεταφορά. Η ικανότητα των εγκληματικών ομάδων να συνδέονται μεταξύ τους υπονομεύει τις προσπάθειες των αρχών επιβολής του νόμου, καθώς κάθε τμήμα της εγκληματικής αλυσίδας μπορεί να αντικατασταθεί εύκολα σε περίπτωση παρέμβασης των αρχών επιβολής του νόμου.

Λαμβανομένου υπόψη του τοπίου αυτού, είναι εξαιρετικά σημαντικό να αναβαθμιστεί η **εξάρθρωση δομών οργανωμένου εγκλήματος**, μέσω της στόχευσης των ομάδων που συνιστούν ύψιστο κίνδυνο για την ασφάλεια της Ευρώπης και των ατόμων που βρίσκονται στα υψηλότερα κλιμάκια των εγκληματικών οργανώσεων. Για τον σκοπό αυτό, μερικά κράτη μέλη έχουν θεσπίσει δομές σε εθνικό επίπεδο ή ειδικευμένους φορείς στις αρχές επιβολής του νόμου και στις δικαστικές αρχές για την καταπολέμηση οργανώσεων τύπου μαφίας. Τα πειράματα αυτά έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικά για την προώθηση στρατηγικής προσέγγισης η οποία προάγει τις προσπάθειες για τη διάλυση εγκληματικών υποδομών. Επιπλέον, η σύσταση ειδικών αστυνομικών μονάδων ή δικαστικών οργάνων αναμένεται να διευκολύνει την αύξηση της διασυνοριακής συνεργασίας. Η Επιτροπή θα προωθήσει την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών για τη διευκόλυνση της αναπαραγωγής τέτοιων μοντέλων στα κράτη μέλη, κατόπιν προσαρμογής στις εθνικές ιδιαιτερότητες.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η επιχειρησιακή συνεργασία κατά ομάδων οργανωμένου εγκλήματος τύπου μαφίας, η οποία υλοποιείται μέσω του **δικτύου @ON**³⁶, διευκολύνει την επιτόπια ανάπτυξη ειδικευμένων αρμοδίων για έρευνες στα κράτη μέλη για την παροχή συνδρομής σε έρευνες σχετικά με διασυνοριακές ομάδες οργανωμένου εγκλήματος. Σημαντικό ορόσημο αποτελεί επίσης το έργο της Ευρωπόλ σε συνεργασία με κράτη μέλη για τον προσδιορισμό και την εκτέλεση δραστηριοτήτων συγκέντρωσης πληροφοριών και έρευνας κατά επιλεγμένων **στόχων υψηλής αξίας**³⁷, και, συγκεκριμένα, ύποπτων μελών εγκληματικών οργανώσεων που συνιστούν ιδιαίτερα υψηλό κίνδυνο σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη.

Για την αναβάθμιση της δράσης κατά των εγκληματικών οργανώσεων, απαιτείται οπωσδήποτε περαιτέρω διαρθρωτική συνεργασία. Η διατύπωση **κοινών κριτηρίων** για όλα τα κράτη μέλη **για τον προσδιορισμό στόχων υψηλής αξίας** και η διευκόλυνση επιχειρησιακής συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών σε πραγματικό χρόνο θα καθιστούσαν εφικτές πιο κοινές και συστηματικές έρευνες σχετικά με τα πρόσωπα που

³⁵ Σύμφωνα με την έκθεση SOCTA της ΕΕ το 2021, 43 % των ομάδων οργανωμένου εγκλήματος διαρθρώνονται γύρω από μια βασική ομάδα, 40 % έχουν ιεραρχική δομή και 17 % είναι δίκτυα με χαλαρή δομή.

³⁶ Επί του παρόντος 16 κράτη μέλη συμμετέχουν στο δίκτυο @ON, το οποίο υφίσταται από το 2014.

³⁷ Από το 2018 η πρωτοβουλία αυτή έχει οδηγήσει στη σύλληψη 75 στόχων υψηλής αξίας και 2 529 συνεργατών τους, καθώς και στην κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων αξίας 310 εκατ. EUR.

διαδραματίζουν βασικό ρόλο σε ένα εγκληματικό δίκτυο. Το υφιστάμενο δίκτυο @ON θα πρέπει να ενισχυθεί μέσω της ενσωμάτωσης σε αυτό όλων των κρατών μελών και της κατάρτισης βέλτιστων πρακτικών, καθώς και μέσω στενότερης σύνδεσης με την EMPACT στο έργο της κατά των εγκληματικών δικτύων.

Η αύξηση της έμφασης στις έρευνες σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα απαιτεί επίσης πιο εύρωστη εικόνα βάσει πληροφοριών των ομάδων οργανωμένου εγκλήματος που βρίσκονται στο επίκεντρο του πολύπλοκου ιστού των δικτύων οργανωμένου εγκλήματος. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη θα πρέπει να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους για την κατάρτιση στρατηγικών και τακτικών εικόνων βασισμένων σε πληροφορίες σχετικά με τις ομάδες που συνιστούν μεγαλύτερη απειλή για την ασφάλεια της Ευρώπης, μεταξύ άλλων μέσω της εκπόνησης ad hoc εκθέσεων που συμπληρώνουν την αξιολόγηση απειλών όσον αφορά το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (SOCTA). Η ανταλλαγή στρατηγικών πληροφοριών με άλλους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων αποστολών και επιχειρήσεων της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας μπορεί να είναι επωφελής για τον σκοπό αυτό. Επιπλέον, απαιτείται καλύτερη επισκόπηση της διάστασης των εγκληματικών δραστηριοτήτων και των δράσεων που αναλαμβάνουν τα κράτη μέλη. Λαμβανομένης υπόψη της αδιαφάνειας που χαρακτηρίζει το οργανωμένο έγκλημα, η μέτρηση και η ποσοτικοποίηση των δραστηριοτήτων αυτών είναι δυσχερείς, τα δε δεδομένα και τα στατιστικά στοιχεία που είναι διαθέσιμα στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι κατακερματισμένα και συλλέγονται κυρίως στο πλαίσιο υποχρεώσεων υποβολής εκθέσεων διασκορπισμένων σε διάφορες νομοθετικές πράξεις. Αξιοποιώντας τα αποτελέσματα ήδη διενεργηθείσας συνολικής μελέτης³⁸, η Επιτροπή θα εκτιμήσει την αναγκαιότητα συστηματικότερης συλλογής στατιστικών στοιχείων στον τομέα αυτό.

2.2. Προσαρμοσμένη απόκριση σε ειδικές μορφές εγκλήματος

Σύμφωνα με την έκθεση SOCTA της ΕΕ για το 2021, οι ομάδες οργανωμένου εγκλήματος που δραστηριοποιούνται στην Ευρώπη εμπλέκονται σε διάφορες εγκληματικές δραστηριότητες: οι περισσότερες εξ αυτών εμπλέκονται σε παράνομη εμπορία και διακίνηση ναρκωτικών, οργανωμένο έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας, καθώς και απάτη (συμπεριλαμβανομένων τελωνειακής απάτης, απάτης που αφορά τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης και απάτης στον τομέα του ΦΠΑ), παράνομη διακίνηση μεταναστών και εμπορία ανθρώπων. Παρότι μερικές ομάδες ειδικεύονται σε συγκεκριμένη εγκληματική αγορά, άλλες αναπτύσσουν ολοένα και περισσότερο **πολυεγκληματική** δραστηριότητα, χρησιμοποιώντας τα κέρδη από μια εγκληματική δραστηριότητα για να χρηματοδοτήσουν την επέκτασή τους σε άλλους τομείς εγκληματικής δραστηριότητας. Οι ειδικές μορφές εγκλήματος απαιτούν ειδική απόκριση, τόσο από νομοθετική όσο και από πολιτική άποψη.

³⁸ Μελέτη σχετικά με «τη διαθεσιμότητα, τη συγκρισιμότητα και τη συνεκτικότητα διοικητικών στατιστικών δεδομένων σχετικά με το καταγεγραμμένο έγκλημα και σχετικά με τα στάδια της ποινικής διαδικασίας στην ΕΕ», Μάρτιος 2021, DR0121067ENN, <https://data.europa.eu/doi/10.2837/065004>.

Η ΕΕ έχει θεσπίσει κανόνες σε σχέση με σοβαρά εγκλήματα, όπως παράνομη διακίνηση μεταναστών³⁹, καθώς και για τον εντοπισμό και την απαγόρευση νέων ψυχοδραστικών ουσιών⁴⁰, τον έλεγχο της κατοχής και της εμπορίας πυροβόλων όπλων και την πρόληψη της επανενεργοποίησης απενεργοποιημένων όπλων⁴¹. Η παράνομη εμπορία και διακίνηση ναρκωτικών παραμένει σημαντική πηγή εισοδήματος για τις ομάδες οργανωμένου εγκλήματος και η ΕΕ καθόρισε τις προτεραιότητες, για την επόμενη πενταετία, στη **στρατηγική της ΕΕ για τα ναρκωτικά για την περίοδο 2021- 2025**, την οποία ενέκρινε το Συμβούλιο τον Δεκέμβριο του 2020⁴². Οι συζητήσεις για το σχετικό **σχέδιο δράσης σχετικά με τα ναρκωτικά** συνεχίζονται στο Συμβούλιο, ενώ η Επιτροπή καταρτίζει τις πρώτες πρωτοβουλίες για την εφαρμογή της στρατηγικής και του σχεδίου δράσης⁴³.

Τα πυροβόλα όπλα είναι το βασικό μέσο που διευκολύνει την αύξηση της βίας των εγκληματικών ομάδων, καθώς τους παρέχουν τη δυνατότητα να εκφοβίζουν τους αντιπάλους τους και να ελέγχουν τα μέλη τους και τις αγορές. Προκειμένου να περιορίσει την πρόσβαση των εγκληματιών σε πυροβόλα όπλα, η Επιτροπή ξεκίνησε την εφαρμογή του νέου σχεδίου δράσης της ΕΕ **κατά της διακίνησης πυροβόλων όπλων** για την περίοδο 2020-2025. Θα δημοσιεύσει την έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας για τα πυροβόλα όπλα, στην οποία θα προσδιορίσει αρχικά μέσα για τη βελτίωση του νομικού πλαισίου.

Η παράνομη διακίνηση μεταναστών παραμένει βασική δραστηριότητα των ομάδων οργανωμένου εγκλήματος, η οποία θέτει σε κίνδυνο τους μετανάστες και θίγει τους στόχους διαχείρισης της μετανάστευσης της ΕΕ. Το 2021 η Επιτροπή θα εγκρίνει **νέο σχέδιο δράσης κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών** για την καταπολέμηση των εγκληματικών δικτύων που δραστηριοποιούνται στο έγκλημα αυτό, για τη στήριξη της συνεργασίας των αρχών επιβολής του νόμου και μεταξύ οργανισμών και για την προώθηση της συνεργασίας με τρίτες χώρες, καθώς και με αποστολές και επιχειρήσεις στο πλαίσιο της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας, κατά περίπτωση.

Η **εμπορία ανθρώπων**, μια ιδιαίτερα ειδηχθής μορφή εγκλήματος, διαπράττεται συχνά από ομάδες οργανωμένου εγκλήματος, οι οποίες ολοένα και περισσότερο στρατολογούν τα θύματά τους στο διαδίκτυο, πλαστογραφούν έγγραφα ταυτότητας και άδειες εργασίας και εκμεταλλεύονται τα θύματα για σεξουαλικούς σκοπούς, καταναγκαστική εργασία, καταναγκαστική εγκληματική δραστηριότητα ή επαιτεία. Παρότι οι προτεραιότητες και οι δράσεις της παρούσας στρατηγικής καλύπτουν την εμπορία ανθρώπων, η Επιτροπή προτείνει

³⁹ Απόφαση-πλαίσιο 2002/946/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2002, για την ενίσχυση του ποινικού πλαισίου για την πρόληψη της υποβοήθησης της παράνομης εισόδου, διέλευσης και διαμονής (ΕΕ L 328 της 5.12.2002).

⁴⁰ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/2101 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Νοεμβρίου 2017, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1920/2006 όσον αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών, το σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης και τη διαδικασία αξιολόγησης κινδύνων σχετικά με νέες ψυχοδραστικές ουσίες (ΕΕ L 305 της 21.11.2017).

⁴¹ https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/trafficking-in-firearms_en.

⁴² Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τη στρατηγική της ΕΕ για τα ναρκωτικά 2021-2025, 14178/20, 18 Δεκεμβρίου 2020.

⁴³ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12854-Alternatives-to-coercive-sanctions-for-drug-using-offenders>.

επίσης, παράλληλα με την παρούσα στρατηγική, ειδική στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων για την περίοδο 2021- 2025, με σκοπό την αντιμετώπιση των ιδιαιτεροτήτων του εγκλήματος αυτού.

Το **κυβερνοέγκλημα** καθίσταται πιο επιθετικό και συγκρουσιακό. Η ταχεία εξάπλωση της ψηφιοποίησης της κοινωνίας, η οποία εντάθηκε λόγω της πανδημίας COVID-19, δημιουργεί νέα τρωτά σημεία τα οποία μπορούν να εκμεταλλευθούν οι εγκληματίες που εμπλέκονται στο κυβερνοέγκλημα. Κυβερνοεπιθέσεις, όπως η δημιουργία και η διάδοση κακόβουλου λογισμικού, η αθέμιτη παρείσφρηση με σκοπό την υποκλοπή ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ή βιομηχανικών δεδομένων, ή οι επιθέσεις τύπου άρνησης υπηρεσίας, αυξήθηκαν κατά το τελευταίο έτος τόσο σε πλήθος όσο και σε βαθμό εξειδίκευσης⁴⁴.

Το **ευρωπαϊκό κέντρο για τα εγκλήματα στον κυβερνοχώρο (EC3)**, το οποίο συστάθηκε το 2013 στην Ευρωπόλ, έχει διαδραματίσει βασικό ρόλο στον εντοπισμό της εκμετάλλευσης της πανδημίας COVID-19 από το οργανωμένο έγκλημα και στη δημιουργία υλικού ευαισθητοποίησης και την εκπόνηση εκθέσεων για την ενημέρωση των κρατών μελών και του κοινού, καθώς και στη στήριξη ερευνών σχετικά με περιπτώσεις απάτης στο διαδίκτυο οι οποίες διαπράττονται από ομάδες οργανωμένου εγκλήματος. Επιπλέον, δημοσιεύει τις τακτικές εκθέσεις του σχετικά με την **αξιολόγηση απειλών όσον αφορά το οργανωμένο έγκλημα στο διαδίκτυο (IOCTA)**, οι οποίες αποτελούν σημαντική πηγή πληροφοριών για τον καθορισμό επιχειρησιακών και πολιτικών προτεραιοτήτων⁴⁵.

Σύμφωνα με τη στρατηγική της ΕΕ του 2020 για αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών και την ολοκληρωμένη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού (2021-2025), το 2021 η Επιτροπή θα προτείνει νομοθεσία για τη βελτίωση της προστασίας των παιδιών κατά της **σεξουαλικής κακοποίησης**, η οποία θα απαιτεί μεταξύ άλλων από τους σχετικούς παρόχους διαδικτυακών υπηρεσιών να εντοπίζουν γνωστό υλικό σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών και να αναφέρουν το εν λόγω υλικό στις δημόσιες αρχές⁴⁶. Η νομοθεσία θα διασφαλίσει επίσης συνέπεια με άλλες νομοθετικές πρωτοβουλίες, ιδίως δε με την πρόταση σχετικά με την πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες⁴⁷. Η Επιτροπή εξακολουθεί επίσης να στηρίζει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την επίτευξη συμφωνίας, το συντομότερο δυνατόν, επί της πρότασης κανονισμού σχετικά με τις εθελοντικές προσπάθειες ορισμένων παρόχων υπηρεσιών στην καταπολέμηση της

⁴⁴ Βλ. Αξιολόγηση απειλών όσον αφορά το οργανωμένο έγκλημα στο διαδίκτυο (iOCTA) του 2020 στη διεύθυνση <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/internet-organised-crime-threat-assessment>, καθώς και άλλες εκθέσεις της Ευρωπόλ στη διεύθυνση <https://www.europol.europa.eu/activities-services/staying-safe-during-covid-19-what-you-need-to-know>.

⁴⁵ <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/internet-organised-crime-threat-assessment>.

⁴⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Στρατηγική της ΕΕ για αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών» [COM(2020) 607 final της 24.7.2020].

⁴⁷ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ενιαία αγορά ψηφιακών υπηρεσιών (πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες) και την τροποποίηση της οδηγίας 2000/31/EK, [COM(2020) 825 final της 15.12.2020].

σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών στο διαδίκτυο⁴⁸. Παράλληλα, η Ευρώπη υποστηρίζει την επέκταση της επιτυχημένης εκστρατείας της με τίτλο «Trace an Object» (Εντοπισμός αντικειμένου), στο πλαίσιο της οποίας συγκεντρώνονται πληροφορίες μέσω πληθοπορισμού σχετικά με επιμέρους αντικείμενα σε εικόνες σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών, οι οποίες μπορούν να περιορίσουν τη γεωγραφική τοποθεσία διάπραξης της κακοποίησης και, επομένως, να συμβάλουν ενδεχομένως στην ταυτοποίηση και στη διάσωση θυμάτων.

Η μετατόπιση προς οικονομίες χωρίς μετρητά, την οποία επιτάχυνε περαιτέρω η πανδημία, δημιούργησε αυξημένες ευκαιρίες απάτης και πλαστογραφίας όσον αφορά **τα μέσα πληρωμής πλην των μετρητών**, όπως πιστωτικές κάρτες και διαδικτυακά εργαλεία πληρωμών⁴⁹, γεγονός που συνιστά σοβαρή απειλή για την ασφάλεια της ΕΕ. Οι πράξεις αυτές αποτελούν σημαντική πηγή εισοδήματος για το οργανωμένο έγκλημα και καθιστούν δυνατές εγκληματικές δραστηριότητες, όπως την παράνομη εμπορία και διακίνηση ναρκωτικών και την εμπορία ανθρώπων. Το 2019 η ΕΕ θέσπισε αυστηρότερους κανόνες⁵⁰, τους οποίους τα κράτη μέλη πρέπει να εφαρμόσουν έως την 31η Μαΐου 2021. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί στενά την πρόοδο, προκειμένου να διασφαλιστεί η πλήρης αποτελεσματικότητα των νέων κανόνων.

Η **απάτη**, μεταξύ άλλων όσον αφορά τα τελωνεία, τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης και τον ΦΠΑ, αποτελεί έναν ακόμη τομέα εγκλήματος που γίνεται όλο και πιο ελκυστικός για το οργανωμένο έγκλημα. Παράλληλα με τις τρέχουσες προσπάθειες της Ευρώπη και της Eurojust σε αυτόν τον τομέα, η **Ευρωπαϊκή Εισαγγελία** θα ερευνά και θα διώκει αδικήματα σχετικά με τη συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση, εάν το επίκεντρο της εγκληματικής δραστηριότητας μιας τέτοιου είδους εγκληματικής οργάνωσης είναι η διάπραξη αδικημάτων που επηρεάζουν τον προϋπολογισμό της Ένωσης, όπως, μεταξύ άλλων, η σοβαρή διασυνοριακή απάτη στον τομέα του ΦΠΑ.

Η **παραποίηση / απομίμηση** προϊόντων είναι έγκλημα με σοβαρές επιπτώσεις. Τα παραποιημένα προϊόντα / Οι απομιμήσεις αντιπροσωπεύουν 6,8 % των εισαγωγών της ΕΕ⁵¹ και αποτελούν σημαντική πηγή εισοδήματος για τις ομάδες οργανωμένου εγκλήματος. Ιατρικά προϊόντα, προϊόντα υγειονομικής περίθαλψης και προϊόντα υγιεινής αντιπροσωπεύουν σημαντικό και αυξανόμενο ποσοστό των παραποιήσεων / απομιμήσεων προϊόντων, φαινόμενο το οποίο προσέλαβε ανησυχητικές διαστάσεις με την πανδημία COVID-19. Ομάδες οργανωμένου εγκλήματος παράγουν και προμηθεύουν παραποιήσεις / απομιμήσεις εξοπλισμού προστασίας, συνόλων έτοιμων αντιδραστηρίων και φαρμακευτικών

⁴⁸ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με προσωρινή παρέκκλιση από ορισμένες διατάξεις της οδηγίας 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τη χρήση τεχνολογιών από παρόχους υπηρεσιών διαπροσωπικών επικοινωνιών ανεξαρτήτως αριθμών για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και άλλων δεδομένων, με σκοπό την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών στο διαδίκτυο [COM(2020) 568 final της 10.9.2020].

⁴⁹ <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/beyond-pandemic-what-will-criminal-landscape-look-after-covid-19>.

⁵⁰ Οδηγία (ΕΕ) 2019/713 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της απάτης και της πλαστογραφίας μέσω πληρωμής πλην των μετρητών (ΕΕ L 123 της 10.5.2019).

⁵¹ ΟΟΣΑ/EUIPO (2019), Trends in Trade in Counterfeit and Pirated Goods, Illicit Trade, OECD Publishing, Παρίσι / Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. <https://doi.org/10.1787/g2g9f533-en>.

προϊόντων, και υπάρχει κίνδυνος να επιχειρήσουν να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες που ανακύπτουν στην ΕΕ από την υψηλή ζήτηση για εμβόλια. Οι αρχές επιβολής του νόμου, μαζί με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία καταπολέμησης της απάτης, διεξάγουν με επιτυχία σημαντικές επιχειρήσεις οι οποίες οδηγούν σε πολλές συλλήψεις και κατασχέσεις προϊόντων παραποίησης / απομίμησης, συμπεριλαμβανομένων ιατρικών προϊόντων, παιχνιδιών, τροφίμων και ποτών⁵². Ωστόσο, πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για την ενίσχυση της επιχειρησιακής συνεργασίας με σκοπό την καταπολέμηση της παραποίησης / απομίμησης. Οι ομάδες οργανωμένου εγκλήματος εμπλέκονται όλο και περισσότερο σε εγκλήματα όπως η παραποίηση φυτοφαρμάκων και η δόλια χρήση του βιολογικού λογότυπου της ΕΕ. Η Επιτροπή, βασιζόμενη στο πλαίσιο των επίσημων ελέγχων και της επιβολής της νομοθεσίας, θα εξακολουθήσει να εντείνει τις προσπάθειές της για την καταπολέμηση της απάτης στα τρόφιμα και θα εργαστεί για την ενδυνάμωση των εθνικών αρχών, τη δημιουργία πολιτικής μηδενικής ανοχής και την ενίσχυση της πρόληψης, των ελέγχων, της αποτροπής, καθώς και των αποτελεσματικών κυρώσεων.

Για τον σκοπό αυτό, τον Νοέμβριο του 2020, η Επιτροπή ενέκρινε το σχέδιο δράσης για τη διανοητική ιδιοκτησία και, το 2022, θα δημιουργήσει την **ενωσιακή εργαλειοθήκη κατά της παραποίησης / απομίμησης**, στην οποία θα καθορίζονται αρχές για κοινή δράση, συνεργασία και κοινοχρησία δεδομένων μεταξύ αρχών επιβολής του νόμου, κατόχων δικαιωμάτων και ενδιάμεσων φορέων⁵³. Δεδομένου ότι η παραποίηση / απομίμηση ιατρικών προϊόντων πραγματοποιείται κυρίως σε τρίτες χώρες, είναι σημαντικό να ενισχυθεί η παγκόσμια διακυβέρνηση, ιδίως μέσω της προσχώρησης των κρατών μελών της ΕΕ, και ενδεχομένως της ίδιας της Ένωσης, στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την **παραποίηση / απομίμηση ιατρικών προϊόντων** («Σύμβαση Medicrime»), και της κύρωσης της Σύμβασης αυτής, η οποία έχει υπογραφεί από δεκατέσσερα κράτη μέλη, εκ των οποίων μόνον έξι την έχουν κυρώσει⁵⁴.

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να αποδοθεί στο **περιβαλλοντικό έγκλημα** λόγω των επιβλαβών συνεπειών του στη βιοποικιλότητα και το περιβάλλον καθώς και την υγεία και την κοινωνική συνοχή στην ΕΕ και σε τρίτες χώρες. Κάθε είδους φυτά, ζώα και παράγωγα προϊόντα άγριας ζωής, καθώς και τα ζώα συντροφιάς, εξακολουθούν να αποτελούν αντικείμενο παράνομης

⁵²Βλ., για παράδειγμα, επιχειρήσεις [Pangea XIII](#) (ιατρικά είδη), [LUDUS](#) (παιχνίδια) και [Opson IX](#) (τρόφιμα και ποτά). Κατά τη διάρκεια της συντονισμένης από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία καταπολέμησης της απάτης, η οποία ολοκληρώθηκε τον Σεπτέμβριο του 2020, κατασχέθηκαν σχεδόν 33 εκατομμύρια ιατροτεχνολογικά προϊόντα παραποίησης / απομίμησης σχετικά με την COVID-19: σε αυτά περιλαμβάνονταν 8 τόνοι πρώτων υλών, μασκών, συνόλων έτοιμων αντιδραστηρίων και διαγνωστικών προϊόντων.

⁵³ Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Πλήρης αξιοποίηση του ενωσιακού δυναμικού καινοτομίας – Σχέδιο δράσης για τη διανοητική ιδιοκτησία με σκοπό τη στήριξη της ανάκαμψης και της ανθεκτικότητας της ΕΕ» [COM(2020) 760 final της 25.11.2020].

⁵⁴ Σύμβαση CET αριθ. 211. Τη Σύμβαση κύρωσαν το Βέλγιο, η Γαλλία, η Ισπανία, η Κροατία, η Ουγγαρία και η Πορτογαλία. Την υπέγραψαν, αλλά δεν την έχουν κυρώσει ακόμη, η Αυστρία, η Γερμανία, η Δανία, η Ιταλία, η Κύπρος, το Λουξεμβούργο, η Σλοβενία και η Φινλανδία. Εκτός από τη Σύμβαση Medicrime, η οδηγία 2011/62/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2011, για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/83/ΕΚ περί κοινοτικού κώδικος για τα φάρμακα που προορίζονται για ανθρώπινη χρήση, όσον αφορά την πρόληψη της εισόδου ψευδεπίγραφων φαρμάκων στη νόμιμη αλυσίδα εφοδιασμού (ΕΕ L 174 της 1.7.2011) θεσπίζει κανόνες και μηχανισμούς για την ενίσχυση των απαιτήσεων επαλήθευσης που ισχύουν για τον παρασκευαστή του φαρμάκου για τον σκοπό αυτό.

εμπορίας, συχνά σε μεγάλη κλίμακα και, ενίοτε, με δυνητικά καταστροφικές συνέπειες. Η παράνομη διαχείριση και μεταφορά αποβλήτων υπονομεύει τις νόμιμες βιομηχανίες επεξεργασίας και ανακύκλωσης αποβλήτων. Η ΕΕ έχει θεσπίσει νομοθεσία για τη ρύθμιση του νόμιμου εμπορίου άγριων ειδών⁵⁵ και των αποβλήτων⁵⁶ και υποχρέωσε τα κράτη μέλη να ποινικοποιήσουν ευρύ φάσμα περιβαλλοντικών αδικημάτων και να προβλέψουν σχετικές ποινές⁵⁷. Τα νομοθετικά αυτά εργαλεία συμπληρώθηκαν με το σχέδιο δράσης του 2016 για την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών και το σχέδιο δράσης του 2018 για την περιβαλλοντική συμμόρφωση και διακυβέρνηση. Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία καταπολέμησης της απάτης ανέπτυξε σημαντικά τις επιχειρησιακές δραστηριότητές της όσον αφορά την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας αγαθών που θέτει σε κίνδυνο το περιβάλλον.

Παρά τις προσπάθειες αυτές, οι αρχές επιθεώρησης, οι αρχές επιβολής του νόμου και οι δικαστικές αρχές συχνά δεν διαθέτουν την ικανότητα και τους πόρους ώστε να εντοπίσουν, να ερευνήσουν και να διώξουν αποτελεσματικά το περιβαλλοντικό έγκλημα. Αυτό συμβαίνει κυρίως σε κράτη μέλη στα οποία δεν υπάρχουν ειδικευμένοι φορείς επιβολής του νόμου ή δίωξης ούτε έχει θεσπιστεί στρατηγική προσέγγιση για την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος. Η ικανότητα επιβολής του νόμου πρέπει να ενισχυθεί σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο. Οι επιβαλλόμενες κυρώσεις δεν είναι αρκούντως αποτρεπτικές, και ο συντονισμός και η ανταλλαγή πληροφοριών εντός και μεταξύ κρατών μελών, ιδίως μεταξύ διοικητικών αρχών και φορέων επιβολής του νόμου, είναι ανεπαρκείς⁵⁸. Η Επιτροπή επανεξετάζει τον **κανονισμό της ΕΕ για τις μεταφορές αποβλήτων** και το **σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών**. Η **οδηγία για το περιβαλλοντικό έγκλημα** θα αναθεωρηθεί προκειμένου να αποσαφηνιστεί το πεδίο των περιβαλλοντικών αδικημάτων, να εξειδικευτούν οι κυρώσεις και να διευκολυνθεί η χρήση αποτελεσματικών ερευνητικών εργαλείων, καθώς επίσης να προαχθεί η διασυνοριακή συνεργασία και η ανταλλαγή πληροφοριών. Επιπλέον, θα αναβαθμιστεί η συνεργασία μέσω των ευρωπαϊκών δικτύων επιβολής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Τέλος, δεδομένου ότι η διεθνής διάσταση της εμπορίας άγριων ειδών είναι ζωτικής σημασίας, η Επιτροπή θα προωθήσει την έγκριση ενός πρόσθετου πρωτοκόλλου στο πλαίσιο της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος.

Η παράνομη διακίνηση **πολιτιστικών αγαθών** έχει καταστροφικές επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά των χωρών και παρέχει μέσα χρηματοδότησης στις εγκληματικές οργανώσεις, αποδεικνύεται δε χρήσιμη για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του εγκλήματος αυτού απαιτούνται βελτίωση της παρακολούθησης και της ανταλλαγής πληροφοριών, ενίσχυση της συνεργασίας

⁵⁵ https://ec.europa.eu/environment/cites/legislation_en.htm.

⁵⁶ Βλ. άρθρο 50 του κανονισμού 1013/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, για τις μεταφορές αποβλήτων (ΕΕ L 190 της 12.7.2006).

⁵⁷ Οδηγία 2008/99/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου (οδηγία για το περιβαλλοντικό έγκλημα) (ΕΕ L 328 της 6.12.2008).

⁵⁸ Αξιολόγηση της οδηγίας 2008/99/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008, σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου (οδηγία για το περιβαλλοντικό έγκλημα) [SWD(2020) 259 final της 28.10.2020].

αρχών επιβολής του νόμου και τελωνειακών αρχών, βελτίωση της επιτόπιας συνεργασίας στους τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων και της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας και αξιοποίηση της εμπειρογνώσιας διάφορων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων. Η ταχεία πρόσβαση σε αρχαιολόγους και ιστορικούς τέχνης μπορεί να συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στις έρευνες σχετικά με παράνομη διακίνηση πολιτιστικών αγαθών. Για την αντιμετώπιση αυτής της ιδιαίτερης μορφής εγκλήματος, η Επιτροπή θα συνεχίσει να στηρίζει την ανάπτυξη ικανοτήτων ειδικών σε θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και τη δημιουργία δικτύου τέτοιων ειδικών το οποίο τα κράτη μέλη θα μπορούν να χρησιμοποιούν στο πλαίσιο της EMPACT. Η Επιτροπή θα στηρίζει τη διαρθρωμένη συνεργασία τους με τις αρχές επιβολής του νόμου για τη διευκόλυνση των ερευνών, καθώς και τη χρηματοδότηση έργων σχετικών με την παράνομη διακίνηση πολιτιστικών αγαθών. Επιπλέον, η Επιτροπή θα εξετάσει άλλες αναγκαίες δράσεις για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού, μεταξύ άλλων μέσω της βελτίωσης της ιγνηλασιμότητας, στο διαδίκτυο και εκτός διαδικτύου, πολιτιστικών αγαθών στην εσωτερική αγορά και της συνεργασίας με τρίτες χώρες από τις οποίες ληλατούνται πολιτιστικά αγαθά. Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα προτείνει σχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών το 2022.

Βασικές δράσεις:

Η Επιτροπή:

- θα προτείνει τροποποιήσεις στην **οδηγία για το περιβαλλοντικό έγκλημα** (τέταρτο τρίμηνο του 2021)·
- θα ενισχύσει τις διατάξεις σχετικά με την επιβολή του νόμου για την καταπολέμηση των παράνομων μεταφορών αποβλήτων στο πλαίσιο της πρότασής της για την τροποποίηση του **κανονισμού για τις μεταφορές αποβλήτων** (δεύτερο τρίμηνο του 2021)·
- θα δημιουργήσει **ενωσιακή εργαλειοθήκη κατά της παραποίησης / απομίμησης**, στην οποία θα καθορίζονται αρχές για κοινή δράση, συνεργασία και κοινοχρησία δεδομένων μεταξύ **αρχών επιβολής του νόμου**, κατόχων δικαιωμάτων και ενδιάμεσων φορέων (2022)·
- θα προτείνει **σχέδιο δράσης σχετικά με την παράνομη διακίνηση πολιτιστικών αγαθών** (2022)·
- θα διερευνήσει το ενδεχόμενο προσχώρησης της Ένωσης στη **Σύμβαση Medicrime** του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Τα κράτη μέλη παροτρύνονται:

- να **ενταχθούν στο δίκτυο @ON** σχετικά με τις ομάδες οργανωμένου εγκλήματος τύπου μαφίας, και να το ενισχύσουν, καθώς και να διερευνήσουν τη δυνατότητα να ενσωματωθεί με πιο δομημένο τρόπο **στην EMPACT μια στοχευμένη προσέγγιση κατά των εγκληματικών δικτύων**·
- να θεσπίσουν ή να αναπτύξουν περαιτέρω δομές συντονισμού σε εθνικό επίπεδο ή **ειδικευμένους φορείς** στις αρχές επιβολής του νόμου και στις δικαστικές αρχές με αντικείμενο την καταπολέμηση των δομών οργανωμένου εγκλήματος·

- να προσχωρήσουν στη Σύμβαση **Medicrime** του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και να την κυρώσουν.

Τα κράτη μέλη και η Ευρωπόλ παροτρύνονται:

- να αναπτύξουν κοινά κριτήρια εντοπισμού για την επιλογή και τη διερεύνηση **στόχων υψηλής αξίας** και την απόδοση προτεραιότητας σε έρευνες που αφορούν πρόσωπα και εγκληματικά δίκτυα τα οποία συνιστούν ύψιστο κίνδυνο για την ασφάλεια στην ΕΕ·
- να καταρτίσουν στρατηγική και τακτική **εικόνα βάσει πληροφοριών** όσον αφορά τις ομάδες οργανωμένου εγκλήματος υψηλού κινδύνου·
- να ενισχύσουν τη στρατηγική και επιχειρησιακή **συνεργασία** για την καταπολέμηση της **παραποίησης / απομίμησης ιατρικών προϊόντων**, μεταξύ άλλων με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία καταπολέμησης της απάτης και το Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε παγκόσμιο επίπεδο.

3. Εξάλειψη των κερδών του οργανωμένου εγκλήματος και πρόληψη της διείσδυσης στη νόμιμη οικονομία και την κοινωνία

3.1. Ενίσχυση των μέτρων ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων και καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, προώθηση οικονομικών ερευνών

Το οργανωμένο έγκλημα στην ΕΕ στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην ικανότητα νομιμοποίησης μεγάλων ποσών που είναι κέρδη εγκληματικής δραστηριότητας. Παρότι τα τρία τέταρτα των εγκληματικών οργανώσεων εξακολουθούν να χρησιμοποιούν παραδοσιακές μεθόδους για την απόκρυψη των παράνομων αυτών κερδών, όπως επενδύσεις σε ακίνητα ή άλλα αγαθά υψηλής αξίας, άλλες ομάδες στηρίζονται σε ολοένα και πιο εξελιγμένες μεθόδους νομιμοποίησης, με τη βοήθεια δραστών οικονομικού εγκλήματος⁵⁹. Το χρηματοοικονομικό ίχνος που αφήνουν πίσω τους οι εγκληματίες αποτελεί βασικό δείκτη της δραστηριότητάς τους και παρέχει χρήσιμες ενδείξεις στους αρμόδιους για τις έρευνες υπαλλήλους και πολύτιμα στοιχεία για την απόδειξη της ενοχής των δραστών. Επομένως, η αντιμετώπιση της χρηματοδότησης της εγκληματικότητας είναι καθοριστικής σημασίας για την αποκάλυψη εγκληματικών δραστηριοτήτων, την αποτροπή του εγκλήματος και την πρόληψη της διείσδυσης στη νόμιμη οικονομία και την κοινωνία.

Παρά την ανάπτυξη των νομικών πλαισίων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων, εντοπίζεται μόνο μικρό ποσοστό των δραστηριοτήτων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και δημεύεται μόνο το 1 % των περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται

⁵⁹ Ευρωπόλ, Έκθεση του 2021 σχετικά με την αξιολόγηση απειλών όσον αφορά το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην ΕΕ (SOCTA της ΕΕ), 12 Απριλίου 2021, <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment>.

από εγκληματική δραστηριότητα⁶⁰. Η κατάσταση αυτή επιδεινώθηκε με την αυξανόμενη χρήση χρηματοοικονομικών διαύλων που εποπτεύονται λιγότερο από ό,τι ο τραπεζικός τομέας, όπως τα **εικονικά νομίσματα**.

Η καταπολέμηση της χρηματοδότησης της εγκληματικότητας πρέπει να ενισχυθεί. Όπως υπογραμμίζεται στο σχέδιο δράσης του 2020 για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες⁶¹, το σχετικό πλαίσιο της ΕΕ πρέπει να βελτιωθεί σημαντικά για την αντιμετώπιση των σημαντικών αποκλίσεων στον τρόπο εφαρμογής του και των σοβαρών αδυναμιών στην επιβολή των κανόνων του. Οι χρηματοοικονομικές έρευνες δεν αξιοποιούνται πλήρως, εν μέρει λόγω της ανεπαρκούς ικανότητας των αρχών επιβολής του νόμου να διενεργήσουν αυτές τις πολύπλοκες και επαχθείς έρευνες.

Επιπλέον, η ικανότητα στήριξης από τους εγκληματίες των περιουσιακών στοιχείων που απέκτησαν παράνομα παρεμποδίζεται περαιτέρω από το περιορισμένο πεδίο του νομικού πλαισίου σχετικά με τη δήμευση όσον αφορά τα περιουσιακά στοιχεία και τις εγκληματικές δραστηριότητες που αυτό καλύπτει. Επιπλέον, οι υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων αντιμετωπίζουν επί του παρόντος δυσκολίες κατά την ιχνηλάτηση περιουσιακών στοιχείων, καθώς δεν διαθέτουν, για παράδειγμα, εξουσίες προσωρινής δέσμευσης, ώστε να αποτρέπεται η διασπορά των περιουσιακών στοιχείων, ούτε απευθείας και άμεση πρόσβαση σε ορισμένα δημόσια μητρώα, όπως τα κεντρικά κτηματολόγια ή τα κεντρικά μητρώα εταιρειών⁶². Εξάλλου, η διαχείριση των ανακτώμενων περιουσιακών στοιχείων δεν είναι πάντοτε αποδοτική και αυτά δεν χρησιμοποιούνται επαρκώς για την αποζημίωση των θυμάτων ή προς όφελος της κοινωνίας.

Όπως εξαγγέλθηκε στο σχέδιο δράσης του 2020 για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, η διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής του ισχύοντος πλαισίου για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αποτελεί προτεραιότητα. Επιπλέον των συνεχιζόμενων προσπαθειών για τη διασφάλιση κατάλληλης εφαρμογής, η Επιτροπή καταρτίζει νομοθετικές προτάσεις με σκοπό την ενίσχυση και την ανάπτυξη του **πλαισίου της ΕΕ για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες** προτείνοντας το δεύτερο τρίμηνο του 2021 την κατάρτιση άμεσα εφαρμοστέου ενιαίου εγχειριδίου κανόνων, την ενίσχυση της επίβλεψης σε επίπεδο ΕΕ και την εγκαθίδρυση ενωσιακού μηχανισμού συντονισμού και στήριξης για τις μονάδες χρηματοοικονομικών πληροφοριών.

Αναγκαία είναι επίσης η περαιτέρω προώθηση νοοτροπίας **έγκαιρων χρηματοοικονομικών ερευνών** σε όλα τα κράτη μέλη και η ανάπτυξη των ικανοτήτων των αρμόδιων για τις

⁶⁰ Ευρωπόλ, Does crime still pay? Criminal Asset Recovery in the EU – Survey of statistical information 2010-2014 (Παραμένει το έγκλημα προσοδοφόρο; Ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων προερχόμενων από εγκληματική δραστηριότητα στην ΕΕ - Έρευνα στατιστικών πληροφοριών 2010-2014), 2016, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/does-crimestill-pay>.

⁶¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με σχέδιο δράσης για ολοκληρωμένη ενωσιακή πολιτική με σκοπό την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας [C(2020) 2800 final της 7.5.2020].

⁶² Βλ. συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την ενίσχυση των χρηματοοικονομικών ερευνών για την καταπολέμηση του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος (8927/20 της 17ης Ιουνίου 2020).

έρευνες υπαλλήλων για την αντιμετώπιση της οικονομικής διάστασης του οργανωμένου εγκλήματος. Στα συμπεράσματα του Συμβουλίου του 2020 σχετικά με την ενίσχυση των χρηματοοικονομικών ερευνών⁶³ τα κράτη μέλη καλούνται να διασφαλίζουν ότι οι χρηματοοικονομικές έρευνες ενσωματώνονται σε όλα τα είδη ποινικών ερευνών σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα. Επιπλέον, μέσω της σύστασης του Κέντρου Χρηματοοικονομικού και Οικονομικού Εγκλήματος, η Ευρωπαϊκή Ένωση αναβάθμισε τις ικανότητές της όσον αφορά τη στήριξη των κρατών μελών στη διενέργεια χρηματοοικονομικών ερευνών.

Εξίσου σημαντική είναι η αναβάθμιση των προσπαθειών **δέσμευσης και δήμευσης** μέσω της περαιτέρω ενίσχυσης του νομικού πλαισίου σε επίπεδο ΕΕ και της ενδυνάμωσης των επιχειρησιακών ικανοτήτων των **υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων**. Θα πρέπει να διερευνηθούν μέτρα δήμευσης μη βασισμένα σε καταδικαστική απόφαση, καθώς μπορούν να συμβάλουν στην αύξηση του ύψους των δημευμένων περιουσιακών στοιχείων όταν, για παράδειγμα, δεν είναι δυνατή η σύνδεση των αποκτηθέντων περιουσιακών στοιχείων με καταδικαστική απόφαση ποινικού δικαστηρίου⁶⁴. Για τη θέσπιση ισχυρότερου καθεστώτος δήμευσης και την ανάθεση αποτελεσματικότερης εντολής στις εθνικές υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων, η Επιτροπή θα προτείνει, το 2022, την αναθεώρηση της **οδηγίας για τη δήμευση** του 2014 και της απόφασης του Συμβουλίου του 2007 σχετικά με τις **υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων**⁶⁵ με σκοπό τη διεύρυνση των αξιόποινων πράξεων στις οποίες εφαρμόζεται η νομοθεσία, τη θέσπιση αποτελεσματικότερων κανόνων σχετικά με τη δήμευση που δεν βασίζεται σε καταδικαστική απόφαση, τη διασφάλιση αποτελεσματικής διαχείρισης και επαναχρησιμοποίησης δημευμένων περιουσιακών στοιχείων για κοινωνικούς σκοπούς και την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων, καθώς και την ενίσχυση της ικανότητας των υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων να ιχνηλατούν και να εντοπίζουν παράνομα περιουσιακά στοιχεία⁶⁶.

Επιπλέον, η Επιτροπή θα εξετάσει ενδεχόμενες επιλογές όσον αφορά τη **συστηματική δρομολόγηση χρηματοοικονομικών ερευνών** και χρηματοοικονομικών ερευνών κατόπιν καταδικαστικής απόφασης. Η ταχεία πρόσβαση σε χρηματοοικονομικές πληροφορίες είναι καθοριστικής σημασίας για τη διεξαγωγή αποτελεσματικών χρηματοοικονομικών ερευνών και για τον επιτυχημένο εντοπισμό και τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων. Ως εκ τούτου, η έγκαιρη μεταφορά, εκ μέρους των κρατών μελών, στο εθνικό τους δίκαιο της **οδηγίας για τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοοικονομικές πληροφορίες**, η οποία παρέχει στις αρχές επιβολής του νόμου πρόσβαση σε κεντρικά μητρώα τραπεζικών λογαριασμών και ενισχύει τη συνεργασία μεταξύ αρχών επιβολής του νόμου και μονάδων χρηματοοικονομικών πληροφοριών, έχει ύψιστη σημασία. Η Επιτροπή θα αναθεωρήσει επίσης την οδηγία μαζί με

⁶³ Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την ενίσχυση των χρηματοοικονομικών ερευνών για την καταπολέμηση του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος (8927/20 της 17ης Ιουνίου 2020).

⁶⁴ Βλ. επίσης την ανάλυση των μέτρων δήμευσης που δεν βασίζεται σε καταδικαστική απόφαση στην Ευρωπαϊκή Ένωση [SWD(2019) 1050 final της 12.4.2019].

⁶⁵ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12725-Freezing-and-confiscation-of-the-proceeds-of-crime>.

⁶⁶ Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, «Ανάκτηση και δήμευση περιουσιακών στοιχείων: Μέτρα που διασφαλίζουν ότι το έγκλημα δεν είναι προσοδοφόρο» [COM(2020) 217 final της 2.6.2020].

το πλαίσιο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, προκειμένου να παρασχεθεί πρόσβαση στις αρχές επιβολής του νόμου στη μελλοντική πλατφόρμα διασύνδεσης των μητρώων τραπεζικών λογαριασμών σε ολόκληρη την Ένωση.

Συγχρόνως, θα πρέπει να βελτιωθεί η διεθνής συνεργασία για την καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αξιοποιούν στο έπακρο τις δυνατότητες που παρέχει το **επιχειρησιακό δίκτυο κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (AMON)**, άτυπο διεθνές δίκτυο μονάδων επιβολής του νόμου κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, και το **δίκτυο του Camden που συνδέει τις υπηρεσίες ανάκτησης των περιουσιακών στοιχείων (CARIN)**, άτυπο δίκτυο επαγγελματιών του τομέα επιβολής του νόμου και του δικαστικού τομέα που ειδικεύονται στον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων. Η Επιτροπή θα προτείνει επίσης την κύρωση, εξ ονόματος της ΕΕ, της **Σύμβασης της Βαρσοβίας** του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη νομιμοποίηση, ανίχνευση, κατάσχεση και δήμευση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

3.2. Αναβάθμιση των μέτρων καταπολέμησης της διαφθοράς

Η διαφθορά κατέχει κεντρική θέση στον τρόπο λειτουργίας των ομάδων οργανωμένου εγκλήματος. Οι ομάδες αυτές δωροδοκούν, εκφοβίζουν και κάνουν χρήση βίας εις βάρος δημόσιων λειτουργών και υπαλλήλων σε βασικές οντότητες, όπως λιμένες, προκειμένου να μην εντοπίζονται, να αποκτούν πληροφορίες ή να διευκολύνουν τις δραστηριότητές τους. Βάσει των ισχυόντων κανόνων της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να ποινικοποιούν τόσο την ενεργητική όσο και την παθητική διαφθορά, να θεσπίζουν κατάλληλες κυρώσεις και να διασφαλίζουν ότι οι επιχειρηματίες που διαφθείρουν υπαλλήλους υπέχουν ποινική ευθύνη. Ωστόσο, οι σχετικές νομοθετικές πράξεις δεν καλύπτουν ορισμένα αδικήματα που σχετίζονται με τη διαφθορά, όπως η αθέμιτη χρήση επιρροής, η κατάχρηση εξουσίας, ο παράνομος πλουτισμός, η υπεξαίρεση ή άλλη εκτροπή ξένης περιουσίας εκ μέρους δημόσιου λειτουργού. Πιο πρόσφατα, η Ένωση θέσπισε νέα νομοθεσία για την προστασία των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος και την υποχρέωση δημιουργίας ασφαλών διαύλων για την καταγγελία πρακτικών διαφθοράς. Στην ετήσια έκθεση της Επιτροπής για το κράτος δικαίου εξετάζεται η κατάσταση των κρατών μελών επίσης σε σχέση με τις πολιτικές για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

Για την αναβάθμιση των προσπαθειών σε επίπεδο ΕΕ, η Επιτροπή θα **αξιολογήσει τους ισχύοντες κανόνες της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς**⁶⁷, οι οποίοι θεσπίστηκαν προ εικοσαετίας, προκειμένου να εκτιμήσει αν είναι επίκαιροι λαμβανομένων υπόψη των εξελισσόμενων εγκληματικών πρακτικών και να διασφαλίσει ότι καλύπτουν όλα τα σχετικά με τη διαφθορά αδικήματα.

⁶⁷ Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου 2003/568/ΔΕΥ, της 22ας Ιουλίου 2003, για την καταπολέμηση της δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα, και σύμβαση του 1997 περί της καταπολέμησης της δωροδοκίας στην οποία ενέχονται υπάλληλοι των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ L 192 της 31.7.2003).

Οι διάφορες μορφές διαφθοράς οι οποίες συνδέονται με το οργανωμένο έγκλημα σε διεθνικό επίπεδο δικαιολογούν επίσης την αναγκαιότητα βελτίωσης της ανταλλαγής εμπειρογνωσίας, βέλτιστων πρακτικών, δεδομένων και πληροφοριών μεταξύ κρατών μελών και με την κοινωνία των πολιτών. Για την αποτελεσματική στήριξη των ποινικών ερευνών μέσω της ανταλλαγής δεδομένων, είναι κρίσιμο να υπάρχει συνολική εικόνα και κατανόηση των κινδύνων και των απειλών που ενέχει η διαφθορά, προτού οι κίνδυνοι και οι απειλές πραγματοποιθούν σε εγκλήματα διαφθοράς.

Η πανδημία COVID-19 προσθέτει ένα ακόμη σοβαρό επίπεδο κινδύνων διαφθοράς: η κινητοποίηση πόρων σε ευρεία κλίμακα με σκοπό την ανταπόκριση στην υγειονομική και οικονομική κρίση δημιούργησε έμμεσα νέες ευκαιρίες διαφθοράς. Είναι αναγκαίο να ενισχυθούν οι ικανότητες των εθνικών αρχών για την αντιμετώπιση εξαιρετικά πολύπλοκων υποθέσεων διαφθοράς οι οποίες συνδέονται με το οργανωμένο έγκλημα, ιδίως μέσω της σύστασης ειδικευμένων δομών για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Είναι σημαντικό να κάνουν τα κράτη μέλη περαιτέρω χρήση των διαθέσιμων μέσων χρηματοδότησης και τεχνικής υποστήριξης που παρέχει η Επιτροπή με σκοπό την ενίσχυση της δομικής και στρατηγικής προσέγγισης, των κανονιστικών και επιχειρησιακών εργαλείων και των ικανοτήτων τους στον τομέα της καταπολέμησης της διαφθοράς. Επιπλέον, λαμβανομένου υπόψη του καθοριστικού ρόλου των μέσων ενημέρωσης στην αποκάλυψη υποθέσεων διαφθοράς, είναι εξαιρετικά σημαντικό να διασφαλίζεται η ασφάλεια των ερευνητών δημοσιογράφων σε ολόκληρη την Ένωση, μεταξύ άλλων έναντι της καταχρηστικής προσφυγής στη δικαιοσύνη. Όπως εξαγγέλθηκε στο ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για τη δημοκρατία, το 2021 η Επιτροπή θα εκδώσει σύσταση σχετικά με την ασφάλεια των δημοσιογράφων και θα παρουσιάσει πρωτοβουλία για την καταπολέμηση της καταχρηστικής προσφυγής στη δικαιοσύνη σε βάρος δημοσιογράφων και υπερασπιστών των δικαιωμάτων.

Η ΕΕ είναι συμβαλλόμενο μέρος της **Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς** από το 2008, η οποία θα υποβληθεί στην εξέταση της εφαρμογής της κατά τα προβλεπόμενα στη Σύμβαση. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη καταβάλλουν προσπάθειες, στο πλαίσιο της Ομάδας χωρών κατά της διαφθοράς (GRECO) του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ομάδας των 20, για την επίτευξη περαιτέρω προόδου όσον αφορά την πρόληψη και την καταπολέμηση της διαφθοράς. Η ειδική σύνοδος της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, η οποία έχει προγραμματιστεί για τον Ιούνιο του 2021, θα αποτελέσει σημαντική ευκαιρία για την προώθηση της καταπολέμησης της διαφθοράς σε παγκόσμιο επίπεδο.

Τα κράτη μέλη υποχρεούνται επίσης να ποινικοποιούν και να διώκουν τις πράξεις διαφθοράς που τελούν πολίτες και εταιρείες της ΕΕ σε χώρες εταίρους, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη **Σύμβαση του ΟΟΣΑ για την καταπολέμηση της δωροδοκίας αλλοδαπών δημόσιων λειτουργών σε διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές**. Η συνεπής άσκηση δίωξης και υποβολή στην κρίση των δικαστηρίων των πράξεων διαφθοράς που τελούνται στο εξωτερικό θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση της διαφθοράς παγκοσμίως.

3.3. Αντιμετώπιση της διείσδυσης στην οικονομία και την κοινωνία

Οι εγκληματικές ομάδες επενδύουν μέρος των σημαντικών κερδών τους σε νόμιμες επιχειρηματικές δραστηριότητες σε διάφορους τομείς, όπως ακίνητα και κατασκευές, μεταφορές ή ξενοδοχεία⁶⁸. Μέσω του ελέγχου εταιρειών στους τομείς αυτούς, οι εγκληματικές οργανώσεις μπορούν να νομιμοποιούν τα παράνομα περιουσιακά στοιχεία και να μεγιστοποιούν τα κέρδη τους. Η διείσδυση του οργανωμένου εγκλήματος πλήττει τη νόμιμη οικονομία και στρεβλώνει τους κανόνες της αγοράς. Λόγω της οικονομικής κατάστασης που έχει προκαλέσει η πανδημία COVID-19, ο κίνδυνος να αναλάβουν ομάδες οργανωμένου εγκλήματος αποδυναμωμένες επιχειρήσεις και να διεισδύσουν σε ολόκληρους επιχειρηματικούς τομείς είναι αυξημένος. Υπάρχουν ήδη στοιχεία που αποδεικνύουν εγκληματικές απόπειρες εξαπάτησης των διάφορων χρηματοοικονομικών μηχανισμών που έχουν θεσπιστεί για τη στήριξη της ανάκαμψης της οικονομίας⁶⁹. Για την αντιμετώπιση της απειλής αυτής και τον προσδιορισμό βασικών σημείων παρέμβασης και ευαισθητοποίησης, τα κράτη μέλη και η Επιτροπή πρέπει να διαμορφώσουν καλύτερη εικόνα βάσει πληροφοριών που διαθέτουν σχετικά με την κλίμακα και τον βαθμό εγκληματικών επενδύσεων, τις μεθόδους διείσδυσης και τους τομείς που διατρέχουν κίνδυνο διείσδυσης.

Διδάγματα θα μπορούσαν να αντληθούν από την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών που προωθείται μέσω του ευρωπαϊκού δικτύου για τη **διοικητική προσέγγιση**⁷⁰, μέθοδο βάσει της οποίας οι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, σε συνεργασία με τις αρχές επιβολής του νόμου και την κοινωνία των πολιτών, χρησιμοποιούν διοικητικά εργαλεία, όπως διαδικασίες για την εξασφάλιση αδειών, προσκλήσεις υποβολής προσφορών και επιχορηγήσεις, για την πρόληψη της διείσδυσης του οργανωμένου εγκλήματος σε νόμιμες επιχειρηματικές δραστηριότητες και τη διοικητική υποδομή. Οι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης θα πρέπει να έχουν την εξουσία, με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων, να θέτουν φραγμούς για την προστασία του οικονομικού ιστού κατά του οργανωμένου εγκλήματος.

Η **τοπική διάσταση** είναι επίσης καθοριστική για τον περιορισμό του χώρου στον οποίο μπορούν να διεισδύσουν εγκληματικές ομάδες. Άτομα που μεγαλώνουν σε περιβάλλον οργανωμένου εγκλήματος και σε κοινωνικοοικονομικά μειονεκτούσες περιοχές είναι πιο ευάλωτα όσον αφορά τη στρατολόγησή τους προκειμένου να συμμετάσχουν σε εγκληματικές δραστηριότητες. Θα ξεκινήσουν διαπράττοντας ή σσονος σημασίας αξιόποινες πράξεις ή κατέχοντας ή σσονος σημασίας ρόλους στην οργάνωση, αλλά θα γίνουν τα μέλη και οι ηγέτες των εγκληματικών οργανώσεων του μέλλοντος. Στοχευμένες δράσεις σε γειτονιές και κοινότητες στέφθηκαν από επιτυχία όσον αφορά την παροχή εναλλακτικών δυνατοτήτων που αποτρέπουν τους νέους από την ένταξή τους σε έναν κόσμο βίας και εγκλήματος. Επιπλέον, δραστηριότητες πρόληψης του εγκλήματος, όπως αστυνόμευση της κοινότητας ή εκστρατείες

⁶⁸ Μελέτη σχετικά με τη χαρτογράφηση του κινδύνου διείσδυσης του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος σε νόμιμες επιχειρηματικές δραστηριότητες, Μάρτιος 2021, DR0221244ENN, <https://data.europa.eu/doi/10.2837/64101>.

⁶⁹ Ευρωπόλ, Έκθεση του 2021 σχετικά με την αξιολόγηση απειλών όσον αφορά το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην ΕΕ (SOCTA της ΕΕ), 12 Απριλίου 2021, <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment>.

⁷⁰ Η διοικητική προσέγγιση του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος είναι συμπληρωματική των παραδοσιακών δραστηριοτήτων επιβολής του νόμου. Παρέχει πρόσθετα εργαλεία για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της κατάχρησης της νομικής υποδομής μέσω της συνεργασίας περισσότερων οργανισμών διά της ανταλλαγής πληροφοριών και της λήψης μέτρων για τη θέση φραγμών κατά της διείσδυσης.

ευαισθητοποίησης σε περιοχές που πλήττονται ιδιαίτερα από εγκληματική δραστηριότητα, είναι απαραίτητες για την αύξηση της ανθεκτικότητας της κοινωνίας στις δραστηριότητες των ομάδων οργανωμένου εγκλήματος. Η Επιτροπή θα βελτιώσει την ανταλλαγή γνώσεων και βέλτιστων πρακτικών μέσω του **ευρωπαϊκού δικτύου πρόληψης του εγκλήματος**.

Βασικές δράσεις:

Η Επιτροπή:

- θα προτείνει την αναθεώρηση της **οδηγίας για τη δήμευση** και της απόφασης του Συμβουλίου για τις **υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων** (2022)·
- θα αξιολογήσει τους ισχύοντες **κανόνες της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς** (2022)·
- θα προωθήσει τη **συνεργασία** και την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τον **σύνδεσμο μεταξύ διαφθοράς και οργανωμένου εγκλήματος**, μεταξύ άλλων μέσω της Ευρωπόλ.

Τα κράτη μέλη παροτρύνονται:

- να **διεξάγουν συστηματικά χρηματοοικονομικές έρευνες** στο πλαίσιο ερευνών με αντικείμενο το οργανωμένο έγκλημα και, μόλις το χρηματοοικονομικό περιβάλλον υποδεικνύει την ύπαρξη περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από εγκληματική δραστηριότητα, να διενεργούν συστηματικά έρευνες ανάκτησης των περιουσιακών στοιχείων·
- να μεταφέρουν ταχέως στο εθνικό δίκαιο την **οδηγία για τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοοικονομικές πληροφορίες** έως τη λήξη της προθεσμίας τον Αύγουστο του 2021·
- να **ανταλλάσσουν στρατηγικές πληροφορίες** με τους τομείς που διατρέχουν **κίνδυνο** να διεισδύσουν σε αυτούς ομάδες οργανωμένου εγκλήματος (συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα)·
- να βελτιώσουν την **ειδίκευση** των υπηρεσιών της επιβολής του νόμου και να ενισχύουν τους φορείς που είναι υπεύθυνοι για τις έρευνες, τις διώξεις και τις δικαστικές διαδικασίες όσον αφορά υποθέσεις **διαφθοράς** υψηλού επιπέδου.

Τα κράτη μέλη και η Ευρωπόλ παροτρύνονται:

- να βελτιώσουν την **εικόνα βάσει πληροφοριών** όσον αφορά την απειλή **διείσδυσης** εγκληματικών ομάδων στη νόμιμη οικονομία, τους κινδύνους και τις μεθόδους που χρησιμοποιούν οι ομάδες οργανωμένου εγκλήματος.

4. Προσαρμογή των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών στην ψηφιακή εποχή

4.1. Πρόσβαση σε ψηφιακές ενδείξεις και αποδεικτικά στοιχεία

Η αναζήτηση ενδείξεων και αποδεικτικών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένης της νόμιμης πρόσβασης σε δεδομένα επικοινωνιών, είναι ο ακρογωνιαίος λίθος των ερευνών των αρχών επιβολής του νόμου και των διώξεων που οδηγούν τους εγκληματίες ενώπιον της δικαιοσύνης. Καθώς η ζωή και οι δραστηριότητες όλων μεταφέρονται περισσότερο από ποτέ άλλοτε στο διαδίκτυο, τα ίχνη του εγκλήματος είναι επίσης ψηφιακά. Το οργανωμένο έγκλημα σχεδιάζεται, εκτελείται και αποκρύπτεται στο διαδίκτυο, μέσω της εμπορίας παράνομων ουσιών και προϊόντων και της εξεύρεσης ευρηματικών τρόπων για τη νομιμοποίηση κερδών, χωρίς το εμπόδιο των φυσικών συνόρων. Το πρόβλημα μεγεθύνεται λόγω της ταχείας εξέλιξης των τεχνολογιών. Η μετατόπιση ορισμένων ενδείξεων και αποδεικτικών στοιχείων από τον υλικό χώρο στον χώρο του διαδικτύου δημιουργεί διάφορες προκλήσεις, μεταξύ άλλων λόγω της ταχύτητας με την οποία τα δεδομένα μπορούν να μεταφερθούν μεταξύ δικαιοδοσιών ή της ικανότητας απόκρυψης μέσω κρυπτογράφησης. Επιπλέον, ορισμένα **μέσα για τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων και μέτρα σχεδιασμένα για τα υλικά αποδεικτικά στοιχεία δεν είναι ακόμη πλήρως προσαρμοσμένα στον ψηφιακό κόσμο**⁷¹. Αυτό μπορεί να παρεμποδίσει ή να επιβραδύνει τις ποινικές έρευνες και δίωξεις, επειδή τα δεδομένα δεν είναι εγκαίρως διαθέσιμα ή προσιτά.

Οι έρευνες που αφορούν το οργανωμένο έγκλημα απαιτούν συχνά πρόσβαση σε δεδομένα ηλεκτρονικών επικοινωνιών για τη σύνδεση του εγκλήματος με τον δράστη και τα θύματα, καθώς και για τον εντοπισμό εγκληματικών δικτύων. Οι επικοινωνίες αυτές, δεδομένων της κλίμακας και της δομής του δικτύου οργανωμένου εγκλήματος, δύσκολα μπορούν να εντοπιστούν από τις αρχές επιβολής του νόμου χωρίς αναδρομική πρόσβαση σε μεταδεδομένα επικοινωνιών. Η έλλειψη τέτοιων δεδομένων καθιστά ιδιαίτερα δυσχερή τον εντοπισμό των κεντρικών δραστών που κινούν τα νήματα παραμένοντας στο σκοτάδι. Επομένως, οι ταυτοποιήσεις και οι συλλήψεις αφορούν συχνά μόνο τα πρόσωπα που βρίσκονται στα κατώτερα κλιμάκια των δικτύων αυτών, εκείνα που βρίσκονταν στον τόπο του εγκλήματος και όχι τους κεντρικούς δράστες⁷². Επιπλέον, ομάδες οργανωμένου εγκλήματος χρησιμοποιούν σύγχρονη τεχνολογία για να συνεννοηθούν για την επόμενη παράδοση ναρκωτικών, να ανταλλάξουν πληροφορίες για ενδιαφέροντες στόχους για την επόμενη διάρρηξη, να συμφωνήσουν το σημείο συνάντησης για μια ένοπλη ληστεία ή, στην περίπτωση ομάδων οργανωμένου κυβερνοεγκλήματος, για την πραγματοποίηση επιθέσεων με κακόβουλο λογισμικό κατά της δικτυοτραπέζικης.

Προκειμένου να διασφαλίζεται η πρόσβαση σε ψηφιακά αποδεικτικά στοιχεία και ερευνητικές ενδείξεις, τα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει **πλαίσια διατήρησης δεδομένων**. Λαμβανομένης υπόψη της αρχής της εμπιστευτικότητας των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, οι πάροχοι υπηρεσιών επικοινωνίας ενδέχεται να έχουν ήδη διαγράψει τα μεταδεδομένα όταν οι αρχές επιβολής του νόμου ζητούν πρόσβαση σε αυτά. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ενδέχεται να χαθούν σημαντικά αποδεικτικά στοιχεία, εάν οι πάροχοι δεν υποχρεούνται εκ του νόμου να αποθηκεύουν τα μεταδεδομένα επικοινωνιών για εύλογα μεγαλύτερο χρονικό διάστημα βάσει

⁷¹ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/e-evidence-cross-border-access-electronic-evidence_en#internaleurulesproposalonevidence.

⁷² https://www.bka.de/SharedDocs/Kurzmeldungen/DE/Kurzmeldungen/180611_MINDESTSPEICHERFRISTEN.html.

νομοθετικού πλαισίου για τη διατήρηση δεδομένων. Αυτό μπορεί να έχει ως συνέπεια μερικά εγκλήματα να μην διερευνώνται επιτυχώς και μερικά θύματα να μην εντοπίζονται. Για παράδειγμα, τα μεταδεδομένα επικοινωνιών έχουν ιδιαίτερη σημασία όσον αφορά την έρευνα και τη δίωξη του κυβερνοεγκλήματος, αποτελούν συχνά το πρωταρχικό μέσο για τον εντοπισμό του εγκλήματος και συνιστούν ταυτόχρονα βασικά αποδεικτικά στοιχεία. Μπορεί επίσης να είναι σημαντικό μέσο επιβεβαίωσης (ή διάψευσης) άλλων ειδών αποδεικτικών στοιχείων που σχετίζονται με τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης. Επιπλέον, η πολυπλοκότητα του οργανωμένου εγκλήματος, όπως παράνομη εμπορία και διακίνηση ναρκωτικών και εμπορία ανθρώπων ή νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, και ο χρόνος που απαιτείται για τη διερεύνηση του εγκλήματος αυτού, με την ανάδειξη νέων υπόπτων μόνον κατά τη διάρκεια της έρευνας, υπογραμμίζει τη σημασία της διατήρησης δεδομένων.

Παράλληλα, τα μέτρα διατήρησης δεδομένων εγείρουν σημαντικά ζητήματα σε σχέση με την παρέμβαση που συνεπάγονται στα θεμελιώδη δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή και στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Στις πρόσφατες αποφάσεις του σχετικά με τη διατήρηση δεδομένων⁷³, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβεβαίωσε την προηγούμενη νομολογία του σύμφωνα με την οποία τα δεδομένα ηλεκτρονικών επικοινωνιών είναι εμπιστευτικά και, καταρχήν, δεν επιτρέπεται η γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση των δεδομένων κίνησης και των δεδομένων θέσης. Το εύρος των μέτρων διατήρησης δεδομένων μπορεί να δικαιολογείται σε σχέση με την παρέμβασή τους στα θεμελιώδη δικαιώματα μόνον όταν είναι αναγκαία και τελούν σε αναλογία προς τον επιδιωκόμενο σκοπό. Το Δικαστήριο καθόρισε σαφείς εξαιρέσεις στον κανόνα αυτό σχετικές με την εθνική ασφάλεια, την άμυνα και την ασφάλεια ή την πρόληψη, τη διερεύνηση, την ανίχνευση και τη δίωξη εγκλημάτων⁷⁴. Η Επιτροπή θα αναλύσει και θα περιγράψει ενδεχόμενες προσεγγίσεις και λύσεις, σύμφωνα με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου, οι οποίες θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών κατά τρόπο επιχειρησιακά χρήσιμο, τεχνικά εφικτό και σύννομο, μεταξύ άλλων με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Θα πραγματοποιήσει διαβουλεύσεις με τα κράτη μέλη πριν από το τέλος του Ιουνίου του 2021 με σκοπό τον σχεδιασμό της μελλοντικής πορείας.

Η αποτελεσματική απόκριση των αρχών επιβολής του νόμου απαιτεί επίσης έγκαιρη πρόσβαση σε ψηφιακά αποδεικτικά στοιχεία τα οποία κατέχουν πάροχοι που βρίσκονται σε άλλη δικαιοδοσία. Το 2018 η Επιτροπή πρότεινε τη **δέσμη μέτρων για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία** για τη διευκόλυνση της διασυνοριακής πρόσβασης σε ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία βάσει ευρωπαϊκών εντολών υποβολής και διατήρησης στοιχείων. Το

⁷³ Αποφάσεις στην υπόθεση C-623/17, *Privacy International*, και στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-511/18, C-512/18 και C-520/18, *La Quadrature du Net a.o.* της 6ης Οκτωβρίου 2020, και στην υπόθεση C-746/18 *H.K.* κατά *Prokuratuur* της 2ας Μαρτίου 2021.

⁷⁴ Ειδικότερα, το Δικαστήριο επέτρεψε τη γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση της ταυτότητας των χρηστών για σκοπούς καταπολέμησης όλων των εγκλημάτων, και τη γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση των διευθύνσεων IP που εκχωρούνται στην πηγή της σύνδεσης στο διαδίκτυο για τον σκοπό της καταπολέμησης σοβαρών εγκλημάτων. Η συλλογιστική του Δικαστηρίου βασίζεται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και στην ανάλυση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας της παρέμβασης στα δικαιώματα αυτά.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο διεξάγουν επί του παρόντος διοργανικές συζητήσεις, με τη στήριξη της Επιτροπής, για την εξεύρεση του απαραίτητου κοινού εδάφους που θα οδηγήσει στην ταχεία έγκριση των προτάσεων αυτών. Επιπλέον, στο πλαίσιο των προσπαθειών επιτάχυνσης της ψηφιοποίησης της λειτουργίας των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών⁷⁵, όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να συμμετάσχουν στο σύστημα ανταλλαγής ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων(eEDES). Παράλληλα, απαιτείται ταχεία πρόοδος στις πολυμερείς και διμερείς διεθνείς διαπραγματεύσεις για τη διευκόλυνση της συνεργασίας με διεθνείς εταίρους και τη θέσπιση συμβατών κανόνων σε διεθνές επίπεδο για τη διασυνοριακή πρόσβαση σε ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία⁷⁶.

Καθώς οι επιθέσεις είναι ολοένα και μεγαλύτερης κλίμακας, η συγκέντρωση ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων το ταχύτερο δυνατόν και πριν από την προσφυγή στη δικαιοσύνη παραμένει καθοριστικής σημασίας για την επιτυχία των ερευνών, οι οποίες διευκολύνουν την αποτροπή. Για τον σκοπό αυτό, οι αρχές επιβολής του νόμου και η κοινότητα της κυβερνοασφάλειας θα πρέπει να συνεργαστούν στενά ώστε να διασφαλιστεί συλλογική και συνολική απόκριση. Επιπλέον, οι έρευνες απαιτούν ταχεία και αξιόπιστη πρόσβαση σε δεδομένα WHOIS, μεταξύ άλλων, για τον εντοπισμό ομάδων οργανωμένου εγκλήματος που παραβιάζουν τακτικά το σύστημα ονομάτων χώρου (DNS) και άλλα διαδικτυακά πρωτόκολλα κατά τις κυβερνοεπιθέσεις τους ή για άλλα εγκλήματα, όπως απάτη ή διάδοση παράνομων προϊόντων και υπηρεσιών.

Η **κρυπτογράφηση** είναι απαραίτητη στον ψηφιακό κόσμο, καθώς προστατεύει τα ψηφιακά συστήματα και τις συναλλαγές και διαφυλάσσει μια σειρά θεμελιωδών δικαιωμάτων, μεταξύ των οποίων η ελευθερία της έκφρασης, η προστασία της ιδιωτικής ζωής και η προστασία των δεδομένων⁷⁷. Ωστόσο, εάν χρησιμοποιείται για εγκληματικούς σκοπούς, συγκαλύπτει την ταυτότητα των εγκληματιών και αποκρύπτει το περιεχόμενο των επικοινωνιών τους. Στην ενδέκατη έκθεση προόδου προς μια αποτελεσματική και πραγματική Ένωση Ασφάλειας⁷⁸, η Επιτροπή πρότεινε ένα σύνολο έξι πρακτικών μέτρων για τη στήριξη των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών όταν διαπιστώνουν τη χρήση κρυπτογράφησης δεδομένων αποθηκευμένων σε συσκευές (όπως τηλέφωνα ή σκληροί δίσκοι) σε ποινικές έρευνες, χωρίς απαγόρευση, περιορισμό ή αποδυνάμωση της κρυπτογράφησης. Στο πλαίσιο των μέτρων αυτών, η νέα υπηρεσία αποκρυπτογράφησης της Ευρωπόλ, την οποία έθεσε σε λειτουργία η Επιτροπή τον Δεκέμβριο του 2020, θα συμβάλει στην αντιμετώπιση των προκλήσεων αυτών. Η Ευρωπαϊκή Ομάδα για την Εκπαίδευση και Κατάρτιση στον τομέα του Κυβερνοεγκλήματος (ECTEG), η οποία χρηματοδοτείται μέσω του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας-Αστυνομία, ανέπτυξε προγράμματα κατάρτισης και παρέσχε πιλοτικά μαθήματα.

⁷⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Η ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Μια εργαλειοθήκη ευκαιριών» [COM(2020) 710 final της 2.12.2020].

⁷⁶ Ειδικότερα, το δεύτερο πρόσθετο πρωτόκολλο της Σύμβασης της Βουδαπέστης του Συμβουλίου της Ευρώπης για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο και μια συμφωνία μεταξύ της ΕΕ και των Ηνωμένων Πολιτειών σχετικά με τη διασυνοριακή πρόσβαση σε ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία.

⁷⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την στρατηγική της ΕΕ για την Ένωση Ασφάλειας [COM(2020) 605 final της 24.7.2020]: ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Πρώτη έκθεση προόδου σχετικά με τη στρατηγική της ΕΕ για την Ένωση Ασφάλειας» [COM(2020) 797 final της 9.12.2020].

⁷⁸ Ενδέκατη έκθεση προόδου προς μια αποτελεσματική και πραγματική Ένωση Ασφάλειας [COM/2017/608 final της 18.10.2017].

Τα μαθήματα αυτά θα περιληφθούν στην τακτική εκπαίδευση που παρέχει ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κατάρτιση στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (CEPOL).

Πέρα από τα συνήθη μέσα, η εξειδικευμένη αγορά μέσω κρυπτογραφημένης επικοινωνίας, τα οποία αποκτώνται επίσης και χρησιμοποιούνται από ομάδες οργανωμένου εγκλήματος, καταγράφει άνηση. Όπως κατέδειξαν οι πρόσφατες επιχειρήσεις «Encrochat» και «Sky ECC», οι αρχές επιβολής του νόμου της ΕΕ πρέπει να αναπτύξουν συνεχώς τις ικανότητές τους αντιμετώπισης κρυπτογραφημένων πληροφοριών στο πλαίσιο ποινικών ερευνών, σύμφωνα με την εφαρμοστέα νομοθεσία.

Τον Δεκέμβριο του 2020 το Συμβούλιο ενέκρινε ψήφισμα⁷⁹ με το οποίο ζήτησε έναν δυναμικό διάλογο με τον τεχνολογικό κλάδο και την κατάρτιση κατάλληλου κανονιστικού πλαισίου το οποίο θα παρέχει τη δυνατότητα στις εθνικές αρχές να εκτελούν αποτελεσματικά τα επιχειρησιακά καθήκοντά τους, προστατεύοντας παράλληλα την ιδιωτική ζωή, τα θεμελιώδη δικαιώματα και την ασφάλεια της επικοινωνίας. Επιπλέον, το Συμβούλιο ζήτησε να βελτιωθεί ο συντονισμός των προσπαθειών των κρατών μελών και των θεσμικών οργάνων και οργανισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως ήδη ανήγγειλε στο θεματολόγιο της ΕΕ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας⁸⁰, η Επιτροπή αναζητεί τεχνικές, επιχειρησιακές και νομικές λύσεις προκειμένου να διασφαλίσει τη νόμιμη πρόσβαση σε κρυπτογραφημένες πληροφορίες, μέσω της παράλληλης διασφάλισης της αποτελεσματικότητας της κρυπτογράφησης για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και της ασφάλειας των επικοινωνιών.

Το 2020 η Επιτροπή, μαζί με εκπροσώπους της βιομηχανίας, ειδικούς σε θέματα κρυπτογράφησης, μέλη οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και εκπροσώπους αρμόδιων αρχών, διεξήγαγε διαδικασία διαβούλευσης με εμπειρογνώμονες για τον προσδιορισμό τεχνικών λύσεων, οι οποίες ενδέχεται να βοηθήσουν εταιρείες στον ειδικότερο εντοπισμό περιπτώσεων σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών σε διατεματικά κρυπτογραφημένες ηλεκτρονικές επικοινωνίες. Η Επιτροπή θα στηρίζει την έρευνα για τον προσδιορισμό των τεχνικών λύσεων οι οποίες είναι ευχερέστερα εφικτές και μπορούν να εφαρμοστούν σε μεγαλύτερη κλίμακα και να υλοποιηθούν στην πράξη με νόμιμο τρόπο από εταιρείες.

Γενικότερα, η Επιτροπή θα συντονίσει τη διαδικασία προκειμένου να αναλύσει με τα ενδιαφερόμενα μέρη τις υφιστάμενες δυνατότητες και προσεγγίσεις για νόμιμη και στοχευμένη πρόσβαση σε κρυπτογραφημένες πληροφορίες στο πλαίσιο ποινικών ερευνών και διώξεων. Οι προσεγγίσεις αυτές δεν θα πρέπει να έχουν ως αποτέλεσμα τη γενική αποδυνάμωση της κρυπτογράφησης ή άνευ διακρίσεων παρακολούθησεις. Η ανάλυση αυτή θα επικεντρωθεί όχι μόνο στην αντιμετώπιση των υφιστάμενων εμποδίων αλλά και στην πρόβλεψη της ενδεχόμενης εξέλιξης των τεχνολογιών κρυπτογράφησης και αποκρυπτογράφησης, και στην αναγκαία συνεργασία με πανεπιστημιακούς και με τον ιδιωτικό τομέα προς τον σκοπό αυτό. Επιπλέον, η Επιτροπή ενισχύει τις προσπάθειές της στον τομέα της τυποποίησης για τη διατήρηση ικανοτήτων νόμιμης παρακολούθησης στο

⁷⁹ Ψήφισμα του Συμβουλίου για την κρυπτογράφηση – Ασφάλεια μέσω κρυπτογράφησης και ασφάλεια παρά την κρυπτογράφηση (13084/1/20 REV 1 της 24.11.2020).

⁸⁰ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με ένα θεματολόγιο για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στην ΕΕ: πρόβλεψη, πρόληψη, προστασία και αντιμετώπιση [COM(2020) 795 final της 9.12.2020].

πλαίσιο της τεχνολογίας 5G και πέραν αυτής. Ως αποτέλεσμα της διαδικασίας αυτής, η Επιτροπή θα προτείνει, το 2022, τη μελλοντική πορεία με σκοπό να αντιμετωπιστεί το ζήτημα της νόμιμης και στοχευμένης πρόσβασης σε κρυπτογραφημένες πληροφορίες στο πλαίσιο ποινικών ερευνών και διώξεων βάσει διεξοδικής χαρτογράφησης των τρόπων με τους οποίους τα κράτη μέλη χειρίζονται την κρυπτογράφηση σε συνδυασμό με διαδικασία με τη συμμετοχή πολλών παραγόντων για τη διερεύνηση και την αξιολόγηση των συγκεκριμένων επιλογών (νομικών, δεοντολογικών και τεχνικών).

4.2. Αποτελεσματικά εργαλεία και τεχνολογίες

Οι αρχές επιβολής του νόμου συχνά δεν έχουν τα μέσα για να αποκτήσουν τα κατάλληλα εργαλεία για τη διενέργεια ψηφιακών ερευνών. Σήμερα, άνω του 80 % των εγκλημάτων έχουν ψηφιακή συνιστώσα: ακόμη και όταν τα εγκλήματα διαπράττονται εκτός του διαδικτύου, σχεδόν κάθε υπάλληλος επιβολής του νόμου και εισαγγελέας πρέπει να διαθέτει βασικές γνώσεις σχετικά με τον τρόπο διερεύνησης του εγκλήματος στο διαδίκτυο⁸¹. Για τον εντοπισμό και τη δίωξη του οργανωμένου εγκλήματος, οι αρμόδιοι για τις έρευνες υπάλληλοι πρέπει να εντοπίζουν ύποπτη δραστηριότητα στο διαδίκτυο, να παρακολουθούν εγκληματικές συναλλαγές σε εικονικά νομίσματα, να κατανοούν τα ευρήματά τους (τα δεδομένα μπορεί να είναι κρυπτογραφημένα ή να πρέπει να συνδυαστούν με άλλα δεδομένα), να διατηρούν τα δεδομένα και να τα χρησιμοποιούν ως ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία ενώπιον του δικαστηρίου.

Υπάρχει επείγουσα ανάγκη αύξησης των δυνατοτήτων και των ικανοτήτων των μη ειδικευμένων υπηρεσιών επιβολής του νόμου και άσκησης δίωξης⁸². Επιπλέον, υπάρχει έλλειψη εμπειρογνωσίας ψηφιακών ερευνών σε συγκεκριμένους τομείς, όπως η εγκληματολογία στον τομέα του διαδικτύου των πραγμάτων⁸³. Οι αρχές επιβολής του νόμου και οι δικαστικές αρχές πρέπει να τηρούνται ενήμερες για τις ταχέως εξελισσόμενες τεχνολογίες που χρησιμοποιούν οι εγκληματίες και για τις διασυνοριακές δραστηριότητές τους. Αυτό απαιτεί συντονισμό για την ανάπτυξη εργαλείων και μαθημάτων εκπαίδευσης, μεταξύ κρατών μελών και σε διάφορους τομείς, όπως η ψηφιακή εγκληματολογία, οι πληροφορίες ανοικτής πηγής, τα κρυπτονομίσματα και οι έρευνες στο σκοτεινό διαδίκτυο, π.χ. για την απόκτηση πρόσβασης σε φόρουμ που πωλούν παράνομα προϊόντα και υπηρεσίες και, όπου είναι δυνατόν, για την αφαίρεσή τους. Επιπλέον, οι εθνικές αρχές δεν είναι πάντοτε σε θέση να χρησιμοποιούν τεχνικές λύσεις ανοικτής πηγής, λόγω άγνοιας όσον αφορά τις λύσεις που έχουν αναπτυχθεί και είναι διαθέσιμες, λόγω διαφορών σε απαιτήσεις και επίπεδα

⁸¹ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής – Εκτίμηση επιπτώσεων που συνοδεύει το έγγραφο Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ευρωπαϊκή εντολή υποβολής και την ευρωπαϊκή εντολή διατήρησης ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων σε ποινικές υποθέσεις και Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων για τον ορισμό νόμιμων εκπροσώπων με σκοπό τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών (SWD/2018/118 final της 17.4.2018).

⁸² Βλ. ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Διασφάλιση της δικαιοσύνης στην ΕΕ — Στρατηγική για την ευρωπαϊκή δικαστική κατάρτιση 2021-2024» [COM(2020) 713 final της 2.12.2020], όπου επισημαίνεται η ανάγκη να δοθεί η δυνατότητα στους επαγγελματίες να αντιμετωπίσουν τις νέες προκλήσεις.

⁸³ Εγκληματολογική ανάλυση συνδεδεμένων συσκευών και δεδομένων συστημάτων του διαδικτύου των πραγμάτων.

εμπειρογνώσιας, καθώς και λόγω έλλειψης υποστήριξης για περαιτέρω ανάπτυξη και συντήρηση. Παράλληλα, η έλλειψη συντονισμού μεταξύ των διάφορων αρχών και των κρατών μελών συνεπάγεται κινδύνους διπλής ανάληψης ταυτόσημων πρωτοβουλιών. Οι υφιστάμενοι μηχανισμοί της ΕΕ (EMPACT, οργανισμοί της ΕΕ όπως η Ευρωπόλ, ο CEPOL και η Eurojust, δίκτυα επαγγελματιών, προγράμματα χρηματοδότησης, όπως το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας) μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη πιο αποτελεσματικής προσέγγισης των ερευνών στο διαδίκτυο, μέσω συντονισμένων και στοχευμένων δράσεων για την ανάπτυξη ικανοτήτων και προσόντων.

Πρέπει να προσδιοριστούν με αξιόπιστο τρόπο οι ανάγκες των αρμόδιων για τις έρευνες στο διαδίκτυο. Η Ευρωπόλ, σύμφωνα με την εντολή της, και ο κόμβος καινοτομίας της ΕΕ για την ασφάλεια⁸⁴ θα πρέπει να συντονίσουν **συνολική ανάλυση των τεχνολογικών κενών και αναγκών στον τομέα της ψηφιακής έρευνας**, καθώς και ανάλυση προοπτικών, η οποία είναι καθοριστικής σημασίας για την καθοδήγηση των προγραμμάτων έρευνας, καινοτομίας και ανάπτυξης και των μέσων πολιτικής που συμβάλλουν στην ανάπτυξη ικανοτήτων. Η στήριξη του έργου αυτού από σχετικές οντότητες και δίκτυα⁸⁵ έχει σημασία. Στη βάση αυτή, η Ευρωπόλ και ο κόμβος καινοτομίας της ΕΕ για την ασφάλεια θα πρέπει να καθορίσουν προτεραιότητες έρευνας και ανάπτυξης τις οποίες θα επικυρώσουν τα κράτη μέλη⁸⁶. Για την απόκτηση σαφούς εικόνας των υφιστάμενων πρακτικών μηχανισμών και των διαθέσιμων πόρων για τη στήριξη της ικανότητας των αρχών επιβολής του νόμου στον τομέα των ψηφιακών ερευνών, και για την αποσαφήνιση των ρόλων και των ευθυνών των εμπλεκόμενων οντοτήτων, η Επιτροπή θα διεξαγάγει διαβουλεύσεις με τα κράτη μέλη και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη έως το τέλος του 2021 και θα δώσει σ' αυτές την κατάλληλη συνέχεια.

Η έρευνα και η καινοτομία είναι αναγκαίες, τόσο για τις ερευνητικές τεχνολογίες όσο και για την καταπολέμηση του εγκλήματος που διευκολύνεται από την τεχνολογία. Το πρόγραμμα έρευνας και καινοτομίας της ΕΕ «Ορίζων 2020» έχει χρηματοδοτήσει την ανάπτυξη καινοτόμων λύσεων τεχνολογίας για τη βελτίωση της ικανότητας των εθνικών αρχών όσον αφορά την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Το έργο αυτό θα ενισχυθεί περαιτέρω με το νέο πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», το οποίο θα χρηματοδοτήσει ερευνητικά έργα για τη βελτίωση της εικόνας βάσει πληροφοριών σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα, την ανάπτυξη εργαλείων και την κατάρτιση εκπαιδευτικών προγραμμάτων, καθώς και την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ οργανισμών.

Η Επιτροπή θα διευκολύνει την **πρόσβαση σε σύνολα δεδομένων υψηλής ποιότητας τα οποία είναι αναγκαία για την ανάπτυξη ερευνητικών εργαλείων**, συμπεριλαμβανομένων

⁸⁴ Ο κόμβος καινοτομίας της ΕΕ για την εσωτερική ασφάλεια είναι συνεργατικό δίκτυο για τη στήριξη των εργαστηρίων καινοτομίας των οργανισμών της ΕΕ, των κρατών μελών, του Κοινού Κέντρου Ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και άλλων σχετικών οντοτήτων στην παράδοση καινοτόμων προϊόντων τεχνολογίας αιχμής.

⁸⁵ ENFSI, ENLETS, i-LEAD, ILEAnet.

⁸⁶ Το συμβούλιο ανταλλαγής πληροφοριών (Clearing Board) της Ευρωπόλ και η EUCTF (ειδική ομάδα δίωξης ηλεκτρονικού εγκλήματος της ΕΕ, την οποία απαρτίζουν οι επικεφαλής των μονάδων δίωξης ηλεκτρονικού εγκλήματος στις αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών) θα είναι τα καταλληλότερα μέσα για τη διαβούλευση με τα κράτη μέλη.

συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης, που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των αρχών επιβολής του νόμου σε ποινικές έρευνες, π.χ. για την ανάλυση μεγάλων ποσοτήτων δεδομένων ή για έρευνες στο σκοτεινό δίκτυο. Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα στηρίζει, στο πλαίσιο του προγράμματος «Ψηφιακή Ευρώπη», τη δημιουργία ευρωπαϊκού χώρου δεδομένων ασφάλειας⁸⁷, ο οποίος θα είναι καθοριστικός για την ανάπτυξη, την παροχή σχετικής κατάρτισης και την αξιολόγηση των εργαλείων που προορίζονται για τις αρχές επιβολής του νόμου και θα συμβάλει στην ευρωπαϊκή στρατηγική για τα δεδομένα, με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Επιπλέον, η Επιτροπή θα στηρίζει τα κράτη μέλη σε σχέση με πιλοτικά έργα λύσεων τεχνητής νοημοσύνης⁸⁸, τα οποία θα συμβάλουν στην υιοθέτηση της καινοτομίας από την κοινότητα επιβολής του νόμου. Οι αρχές επιβολής του νόμου, η βιομηχανία και τα πανεπιστήμια θα πρέπει να συνεργάζονται στο πλαίσιο δικτύου χρηματοδοτούμενου από την ΕΕ για την ανάπτυξη, σε επίπεδο ΕΕ, εργαλείων και λύσεων που ανταποκρίνονται στις ανάγκες επιβολής του νόμου στην ΕΕ⁸⁹, υποστηρίζοντας, κατ' αυτόν τον τρόπο, το έργο της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών και τεχνικών λύσεων στις αρχές επιβολής του νόμου της ΕΕ. Το δίκτυο αυτό θα πρέπει να διασφαλίζει τη βιωσιμότητα των έργων του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» και του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας και να στηρίζει την Ευρωπαϊκή Ένωση στο έργο αυτό.

Το δίκτυο θα πρέπει να παρέχει τα αποτελέσματά του, μέσω της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις αρχές επιβολής του νόμου, χωρίς καμία επιβάρυνση, και να βελτιώνει συνεχώς τις υφιστάμενες λύσεις. Προς τούτο, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να γίνει υπηρεσία μίας στάσης για την παροχή πρόσβασης σε εργαλεία και υπηρεσίες, όπως ανάλυση κακόβουλου λογισμικού, στις εθνικές αρχές επιβολής του νόμου.

4.3. Βελτίωση της πρόσβασης σε δεξιότητες, γνώσεις και επιχειρησιακή εμπειρογνώση

Παρότι η έρευνα και η ανάλυση ψηφιακών αποδεικτικών στοιχείων βρίσκονται στο επίκεντρο των περισσότερων ερευνών, το επίπεδο των αναγκαίων δεξιοτήτων στον τομέα της ποινικής διαδικασίας, των τακτικών και των τεχνικών για ψηφιακή έρευνα ή ψηφιακή εγκληματολογία δεν έχει επιτευχθεί ακόμη σε μερικά κράτη μέλη, πρέπει δε να διευρυνθεί και να εμβαθυνθεί στα περισσότερα εξ αυτών. Επιπλέον, η πρόσβαση σε επιχειρησιακή

⁸⁷ Στο πρόγραμμα εργασίας του προγράμματος «Ψηφιακή Ευρώπη» για το 2021-2022, υπάρχει δράση για τον καθορισμό του πλαισίου μιας ομοσπονδιακού τύπου αρχιτεκτονικής δεδομένων για την καινοτομία στον τομέα της ασφάλειας μέσω της χρηματοδότησης της δημιουργίας των εθνικών συνιστωσών ενός ευρωπαϊκού χώρου δεδομένων ασφάλειας για την καινοτομία. Αυτό θα καταστήσει δυνατή την καινοτομία και την ανάπτυξη μέσω της σύστασης ενός ενωσιακού οικοσυστήματος για την ανταλλαγή, την ανάπτυξη, τη δοκιμή, την εκπαίδευση και την επικύρωση αλγορίθμων για εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης για σκοπούς επιβολής του νόμου και σκοπούς ασφάλειας, βάσει διάφορων τύπων συνόλων δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων ψευδο-επιχειρησιακών και ανωνυμοποιημένων συνόλων δεδομένων, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή στρατηγική για τα δεδομένα [ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Ευρωπαϊκή στρατηγική για τα δεδομένα» [COM/2020/66 final της 19.2.2020]]. Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2022 θα δημοσιευθεί πρόσκληση υποβολής προτάσεων για τη συμμετοχή τουλάχιστον έξι υπηρεσιών επιβολής του νόμου και δύο επιχειρήσεων σε έργο αξίας 5-10 εκατ. ευρώ υπό μορφή επιχορήγησης η οποία θα απαιτεί συγχρηματοδότηση κατά 50 %.

⁸⁸ Σύμφωνα με την πρωτοβουλία για την τεχνητή νοημοσύνη που πρότεινε η Επιτροπή στη Λευκή Βίβλο σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη [COM (2020) 65 final της 19.2.2020].

⁸⁹ Για τον σκοπό αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρηματοδοτεί, για παράδειγμα, την European Anti-Cybercrime Technology Development Association (Ευρωπαϊκή Ένωση Ανάπτυξης Τεχνολογίας κατά του Κυβερνοεγκλήματος)(<https://www.eactda.eu/>) στο πλαίσιο του ετήσιου προγράμματος εργασίας για το 2020 του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας-Αστυνομία.

εμπειρογνώσια αιχμής σε συγκεκριμένους τομείς, όπως η εγκληματολογία στον τομέα του διαδικτύου των πραγμάτων, παραμένει προβληματική για ορισμένα κράτη μέλη.

Η κατάρτιση που θα αναπτυχθεί θα πρέπει να βασίζεται σε ορισμό των προσόντων που απαιτούνται για τη διενέργεια ψηφιακών ερευνών και των σχετικών επαγγελματικών προφίλ (π.χ. αναλυτής δεδομένων, αρμόδιος για τη διενέργεια ερευνών στο διαδίκτυο ή ειδικός σε θέματα ψηφιακής εγκληματολογίας). Για τον σκοπό αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ο CEPOL θα πρέπει να συνεργαστούν με τα κράτη μέλη⁹⁰ για τον καθορισμό και την περιοδική επικαιροποίηση «πλαισίου προσόντων κατάρτισης». Στη βάση αυτή, η Επιτροπή θα πρέπει να στηρίζει την ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού, μέσω της Ευρωπαϊκής Ομάδας για την Εκπαίδευση και Κατάρτιση στον τομέα του Κυβερνοεγκλήματος, καθώς και την παροχή κατάρτισης σε εθνικό επίπεδο με τα διαθέσιμα μέσα⁹¹.

Ο CEPOL και το ευρωπαϊκό δίκτυο κατάρτισης δικαστικών (ΕΔΚΔ) θα πρέπει να αξιολογούν τακτικά τις ανάγκες κατάρτισης και να παρέχουν κατάρτιση βάσει των σχετικών προτεραιοτήτων, μεταξύ άλλων με σκοπό την περαιτέρω ανάπτυξη των γενικών ψηφιακών ικανοτήτων των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών. Βάσει του πλαισίου ικανοτήτων κατάρτισης, ο CEPOL θα πρέπει να συνεργαστεί επίσης στενά με επαγγελματίες⁹² και με τα κράτη μέλη για τη δημιουργία **συστημάτων πιστοποίησης / διαπίστευσης για τους ειδικούς σε θέματα ψηφιακής έρευνας**. Τα συστήματα αυτά 1) θα αυξήσουν τον αριθμό των ειδικών που είναι ικανοί να παράσχουν κατάρτιση σε συγκεκριμένους τομείς· 2) θα διευκολύνουν τη διασυνοριακή συνεργασία, καθώς η πιστοποίηση / διαπίστευση θα παρέχει διαβεβαιώσεις όσον αφορά τη συγκέντρωση και τον χειρισμό των αποδεικτικών στοιχείων, διασφαλίζοντας το παραδεκτό τους ενώπιον των δικαστηρίων και σε άλλες δικαιοδοσίες· και 3) θα διευκολύνουν τον εντοπισμό ειδικευμένων αρμοδίων για τη διενέργεια ερευνών.

Οι ψηφιακές έρευνες ενδέχεται να απαιτούν εμπειρογνώσια η οποία σπανίζει στην ΕΕ, όπως σχετικά με κρυπτονομίσματα, λυτρισμικό (λογισμικό εκβίασης με κρυπτογράφηση)⁹³ ή έρευνες στο σκοτεινό διαδίκτυο. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εντοπίσουν ειδικούς οι οποίοι έχουν αναπτύξει δεξιότητες αιχμής στους τομείς αυτούς προκειμένου να υποστηριχθούν αμοιβαίως σε επιχειρήσεις στις οποίες απαιτείται τέτοια εμπειρογνώσια. Η Επιτροπή θα στηρίζει την Ευρωπαϊκή Ομάδα για την Εκπαίδευση και Κατάρτιση στον τομέα του Κυβερνοεγκλήματος έχει ήδη να επιδείξει σημαντικό έργο στο θέμα αυτό, στο πλαίσιο του παγκόσμιου έργου πιστοποίησης σε θέματα κυβερνοεγκλήματος (<https://www.ecteg.eu/running/gcc/>).

Βασικές δράσεις:

⁹⁰ Στο πλαίσιο της ειδικής ομάδας δίωξης ηλεκτρονικού εγκλήματος της ΕΕ (EUCTF), η οποία συστάθηκε το 2010 και απαρτίζεται από τους επικεφαλής των εθνικών μονάδων δίωξης ηλεκτρονικού εγκλήματος των διάφορων κρατών μελών, καθώς και εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Eurojust. <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-cybercrime-centre-ec3/euctf>.

⁹¹ Όπως, για παράδειγμα, μέσω του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας και του μέσου τεχνικής υποστήριξης.

⁹² Η Ευρωπαϊκή Ομάδα για την Εκπαίδευση και Κατάρτιση στον τομέα του Κυβερνοεγκλήματος έχει ήδη να επιδείξει σημαντικό έργο στο θέμα αυτό, στο πλαίσιο του παγκόσμιου έργου πιστοποίησης σε θέματα κυβερνοεγκλήματος (<https://www.ecteg.eu/running/gcc/>).

⁹³ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει συνεργαστεί με τη βιομηχανία για την υλοποίηση του έργου No More Ransom (Όχι άλλα λύτρα) (<https://www.nomoreransom.org/>), το οποίο παρέχει συμβουλές πρόληψης και εργαλεία αποκρυπτογράφησης.

Η Επιτροπή:

- θα αναλύσει και θα περιγράψει ενδεχόμενες προσεγγίσεις και λύσεις για τη **διατήρηση δεδομένων** για τις αρχές επιβολής του νόμου και τις δικαστικές αρχές και θα διεξαγάγει διαβούλευση με τα κράτη μέλη επ' αυτών έως το τέλος του Ιουνίου του 2021·
- θα προτείνει τη μελλοντική πορεία για την αντιμετώπιση της νόμιμης και στοχευμένης πρόσβασης από τις αρχές επιβολής του νόμου σε **κρυπτογραφημένες πληροφορίες** στο πλαίσιο ποινικών ερευνών. Η προσέγγιση αυτή θα πρέπει να βασίζεται σε διεξοδική χαρτογράφηση των τρόπων με τους οποίους τα κράτη μέλη χειρίζονται την κρυπτογράφηση και σε διαδικασία με τη συμμετοχή πολλών παραγόντων για την διερεύνηση και την αξιολόγηση των συγκεκριμένων νόμιμων επιλογών·
- θα παροτρύνει και θα διευκολύνει την πλήρη και ταχεία **συμμετοχή των κρατών μελών στο σύστημα ανταλλαγής ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων (e-EDES)**·
- θα αναπτύξει, μέσω του Κοινού Κέντρου Ερευνών, εργαλείο παρακολούθησης για τη συγκέντρωση πληροφοριών σχετικά με τις παράνομες δραστηριότητες που αναπτύσσονται στο **σκοτεινό διαδίκτυο**·
- θα στηρίξει την **ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων και εκπαιδευτικού υλικού**, καθώς και την παροχή κατάρτισης από τον CEPOL, το ΕΔΚΔ και τα εθνικά ιδρύματα κατάρτισης.

Η Ευρωπόλ παροτρύνεται:

- να συντονίσει **συνολική ανάλυση** των τεχνολογικών κενών και αναγκών στον τομέα της ψηφιακής έρευνας·
- να δημιουργήσει **αποθετήριο εργαλείων**, το οποίο θα παρέχει στις αρχές επιβολής του νόμου τη δυνατότητα να εντοπίζουν και να αποκτούν πρόσβαση σε λύσεις τεχνολογίας αιχμής·
- να δημιουργήσει και να διατηρεί βάση δεδομένων των **ειδικών σε θέματα ερευνών και εγκληματολογίας** σε εξειδικευμένους τομείς όπως το διαδίκτυο των πραγμάτων ή τα κρυπτονομίσματα.

Ο CEPOL παροτρύνεται:

- να δημιουργήσει **συστήματα πιστοποίησης / διαπίστευσης** για ειδικούς ψηφιακών ερευνών·
- να παράσχει και να επικαιροποιεί τακτικά ένα **πλαίσιο προσόντων κατάρτισης**, σε συνεργασία με την Ευρωπόλ.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο παροτρύνονται:

- να εγκρίνουν επειγόντως τις προτάσεις για τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία, ώστε να εξασφαλιστεί η ταχεία και αξιόπιστη πρόσβαση των αρχών σε **ηλεκτρονικά αποδεικτικά στοιχεία**.

Συμπέρασμα

Στην παρούσα στρατηγική καθορίζονται οι προτεραιότητες, οι δράσεις και οι στόχοι που πρέπει να επιτευχθούν κατά την επόμενη πενταετία προκειμένου να ενισχυθεί η θέση της ΕΕ για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Ωστόσο, το φαινόμενο της εγκληματικότητας εξελίσσεται συνεχώς και είναι αναγκαίο να εντοπίζονται οι νέες τάσεις και να υπάρχει ταχεία αντίδραση στις νέες εξελίξεις. Η Ένωση και τα κράτη μέλη της πρέπει να έχουν το προβάδισμα σε σχέση με τις εγκληματικές οργανώσεις.

Ως εκ τούτου, πρέπει πλέον να εντατικοποιηθεί η συλλογική δράση της Ένωσης κατά του οργανωμένου εγκλήματος, με την ενίσχυση των υφιστάμενων μέσων στήριξης της διασυνοριακής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας μέσω οργανισμών στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, με την αντιμετώπιση των εγκλημάτων υψηλής προτεραιότητας και τη διάλυση των δομών που βρίσκονται πίσω από αυτά, με την πάταξη της χρηματοδότησης της εγκληματικότητας και των μεθόδων διαφθοράς που χρησιμοποιούνται για τη διείσδυση στην οικονομία, καθώς και με την αντιμετώπιση της χρήσης νέων τεχνολογιών από τους εγκληματίες. Η αξία της νομοθεσίας έγκειται στην εφαρμογή της. Επομένως, είναι σημαντικό τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν πλήρως και ορθώς τις ισχύουσες νομικές πράξεις της ΕΕ. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να ασκεί τον ρόλο της: θα στηρίζει και θα παρέχει συνεχή καθοδήγηση στα κράτη μέλη και θα είναι έτοιμη να αναλάβει δράση άμεσα σε περίπτωση παράβασης του δικαίου της Ένωσης.

Οι επιτόπιες αρχές πρέπει να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν τα υφιστάμενα εργαλεία στο έπακρο των δυνατοτήτων τους, προκειμένου να πατάξουν τις εγκληματικές δραστηριότητες και το επιχειρηματικό μοντέλο των εγκληματικών οργανώσεων. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, τα μέτρα που προβλέπονται στο πλαίσιο της παρούσας στρατηγικής πρέπει να συνοδεύονται από μια νέα νοοτροπία, βάσει της οποίας οι αρχές επιβολής του νόμου και οι δικαστικές αρχές θα ελέγχουν συστηματικά τους δυνητικούς διασυνοριακούς και διεθνείς συνδέσμους κατά τις έρευνες που αφορούν υποθέσεις οργανωμένου εγκλήματος. Χρήσιμες για τον σκοπό αυτό μπορεί να είναι η ανταλλαγή υπαλλήλων επιβολής του νόμου, εισαγγελέων και δικαστών, μεταξύ άλλων με τρίτες χώρες, καθώς και οι περαιτέρω ευκαιρίες κατάρτισης.

Η Επιτροπή δεσμεύεται να επιτελέσει το καθήκον της σ' αυτή την ανανεωμένη προσπάθεια κατά του οργανωμένου εγκλήματος και καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να συμμετάσχουν στο κοινό αυτό εγχείρημα, το οποίο είναι αναγκαίο για την κατοχύρωση της ασφάλειας στην ΕΕ, την προστασία της ευρωπαϊκής οικονομίας και τη διαφύλαξη του κράτους δικαίου και των θεμελιωδών δικαιωμάτων.